

ძანადიყუთი უკუხუთი
ქართველ ებრაელთა კულტურა და ყოფა

E t e r n a l F l a m e
CULTURE AND HABIT OF THE GEORGIAN JEWS

א ש ה ת מ י ד
תרבות ומנהגים של יהודי גאורגיה

საქართველოს ეროვნული მუზეუმი
Georgian National Museum

UDC (უძკ) 94(=411.16)(479.22)

ქ-272

პროექტის და კატალოგის ავტორი

ლელა წინუაშვილი

ფოტოგრაფი გურამ ბუმბიაშვილი

რედაქტორი ნინო ნადარაია

სამეცნიერო კონსულტანტი იზოლდა მელიქიშვილი

ინგლისური თარგმანი ანა სახაროვა

ებრაული თარგმანი

გრეგორი ბროდსკი, მამუკა ბუტსხრიკიძე

დიზაინი: ირაკლი ხუციშვილი, ნინო ანდრიაშვილი,

მაგდა ცოცხალაშვილი, ოთარ ჯანგავაძე

პროექტზე მუშაობდნენ: ელდარ ნადირაძე, თამარ გელაძე, გულიკო კვანტიძე, მანანა ხიზანიშვილი, ციალა ბეზარაშვილი, ცისანა კაკაბაძე, ნანა მახათაძე, ნათია ზიზიბაძე, ლიკა ლუდუშაური, მიხეილ წერეთელი, თეონა ჯაყელი, ანა ვერულაშვილი, ნათელა ჩხარტიშვილი, ნინო ქოროლიშვილი, ანა ჭყონია, გიორგი ბეზარაშვილი, ნუგზარ მიქაძე, ელიზბარ გრიგოლია, მამუკა ქურციკიძე, ზაზა მესხი, გაია ქემოკლიძე

რესტავრატორები: ჯონი ახოვაძე, ნანა მანაგაძე, ეველინა ქარსელი, ნინო მერაბიშვილი, ეკა თევზაძე, ნინო ბურდული, ეკა ტყეშელაშვილი, მანანა პაპიძე, ნანა ჯავშანაშვილი, ნინო სოხაშვილი, მეგი ხუბულური, მანანა პატარაია

Author of the Project and Catalogue

LELA TSITSUASHVILI

Photographer Guram Bumbiashvili

Editor Nino Nadaraia

Consultant Izolda Melikishvili

English translation Ana Sakharova

Hebrew translation

Gregori Brodsky, Mamuka Butskhrkidze

Design: Irakli Khutsishvili, Nino Andriashvili, Magda

Tsotskhalashvili, Otar Jangavadze

With participation of Eldar Nadiradze, Tamar Geladze, Guliko Kvantidze, Manana Khizanishvili, Tsiala Bezarashvili, Tsisana Kakabadze, Nana Makhatadze, Natia Zibzbadze, Lika Gudushauri, Michael Tsereteli, Teona Jakeli, Ana Verulashvili, Natela Tshkhartishvili, Nino Koroglishvili, Ana Tchkonია, Giorgi Bezarashvili, Nugzar Mikadze, Elizbar Grigolia, Mamuka Kurtsikidze, Zaza Meskhi, Gia Kemoklidze

Restorers: Joni Akhobadze, Nana Managadze, Evelina Karseli, Nino Merabishvili, Eka Tevzadze, Nino Burduli, Eka Tkeshelashvili, Manana Papidze, Nana Javshanashvili, Nino Sokhashvili, Megi Khubuluri, Manana Patariaia

הלהבה הנצחית

התרבות והחיים של היהודים הגאורגים

מחברת ללה ציצואשווילי

צלם גוראם בומביאשווילי

עורכת נינו נדראיה

תרגום לאנגלית אנה סחרוב

תרגום לעברית גרגורי ברודסקי

עיצוב אירקלי חוצישווילי, מגדה צוצחלשווילי, נינו אנדריאשווילי

פיאר טיאונה ג'אקלי, אנה ורולשווילי

משחזרים ג'וני אחובדזה, ננה מנגדזה, אולינה קרסלי, נינו

מרבישווילי, אקה טוודזה, נינו בורדולי,

אקה טקשלשווילי, מננה פאפידזה, ננה ג'ושנשווילי, נינו סוחשווילי,

מגי חובולורי

עבדו על הקטלוג

אלדר נדירדזה

רכז בכיר של אוספים של אתנוגרפיה והיסטוריה חדשה במוזיאון של

גאורגיה ע"מ ש. ג'נשיה

ועובדיו (רכוזים): תמר גלדזה, גוליקו קוונטידזה, מננה חיזנישווילי,

ציאלה בזרשווילי, מכאל ק'רהלי, ציסנה קקבדזה

ננה מחטדזה

רכזת קרנים במוזיאון להיסטוריה של טביליסי ע"מ י. גרישווילי

(קרוסלה)

ועוזרת נאטיה זיבזיבדזה

איזולדה מליקישווילי

יועצת, עוזרת במוזיאון לאמנות ע"מ ש. אמירנשווילי

העובדים של המוזיאון הלאומי של גאורגיה: נאטלה צ'חרטישווילי, נינו

קורוגלישווילי, אנה צ'קוניה, גיורגי בזרשווילי, נוגור מיקדזה, אליזבר

גריגוליה, וזה מסחי.

ISBN 978-99940-980-0-2

ედღვნება მამაჩემის, კინორეჟისორ **იური წინუაშვილის** ნათელ ხსოვნას
ლელა წინუაშვილი

Dedicated to the memory of my father, producer **Jury Tsitsuashvili**

Lela Tsitsuashvili

מוקדש לזכרו של אבי, הבמאי קולנועי, יורי ציצואשווילי ז"ל

მაქვს პატივი საქართველოს ეროვნული მუზეუმის სახელით მოგესალმით და მოგილოცოთ ისრაელის სახელმწიფოს მე-60 წლისთავი. მსურს ეს ღირსშესანიშნავი თარიღი მივულოცო ისრაელის მოქალაქეებსა და ჩვენი ქვეყნის ებრაულ დიასპორას.

ებრაულ-ქართულ მართლაც სანიმუშო ურთიერთობაზე უამრავი თქმულა და დაწერილა. ამიტომაც მე ორი სიტყვით კიდევ ერთხელ დავადასტურებ იმას, რაც ბევრჯერ განუცხადებიათ — ჩვენ ვამაყობთ ამ ურთიერთობის ხანგრძლივი და განსაკუთრებული ისტორიით. ზემოთქმულს ვაცხადებ როგორც საქართველოს მოქალაქე და ასევე ხელმძღვანელი ეროვნული მუზეუმისა, იმ დაწესებულებისა, რომელიც ინახავს და სწავლობს ჩვენი ქვეყნის მემკვიდრეობას.

გამოფენა „მარადიული ცეცხლი“ და მასთან დაკავშირებული კატალოგი ჩვენი მუზეუმისათვის მნიშვნელოვანი პროექტია. აღნიშნული ინიციატივა წარმოადგენს ქართველ ებრაელთა მრავალსაუკუნოვან ყოფას. ეს პროექტი ნაყოფიერი თანამშრომლობის თვალსაჩინო მაგალითია ყველასათვის, ვინც კულტურასა და პოლიტიკას ერთიან კონტექსტში აღიქვამს.

მსურს მადლობა ვუთხრა პროექტის ყველა მონაწილესა და მხარდამჭერს: ისრაელის საელჩოს საქართველოში, ებრაულ სააგენტო „სოხნუთს“, საქართველო-ისრაელის ბიზნეს პალატას, ისრაელის საელჩოსთან არსებულ კულტურის ცენტრსა და ჩვენი მუზეუმის ყველა იმ თანამშრომელს, რომლებმაც დიდი ენთუზიაზმითა და სიყვარულით მოამზადეს გამოფენა და კატალოგი.

დავით ლორტიფანიძე
საქართველოს ეროვნული მუზეუმის
გენერალური დირექტორი

It is a great honor for me to welcome you on behalf of the Georgian National Museum and congratulate you on the 60th anniversary of the State of Israel. I would like to pass on my best wishes to all citizens of Israel and the Jewish Diaspora in Georgia.

Much is said and written about the excellent relationships between Israel and Georgia. Let me state once more that we all are proud of these special and century-old relationships. I declare this as an ordinary citizen of Georgia and also the General Director of the Georgian National Museum, the organization that preserves and studies the heritage of our country.

The exhibition “Eternal Flame” and the related catalogue are seen as an important project for our Museum. This initiative presents the life of the Georgian Jews. The project is a splendid example of the fruitful cooperation for those who consider culture and politics to be within one context.

I would like to express my sincere thanks to the all participants of the project and its supporters: The Embassy of Israel in Georgia, The Jewish Agency for Israel “Sokhnut”, Israel-Georgia Chamber of Business, The Centre of Culture of the Embassy of Israel, and to all staff of the Georgian National Museum who worked with enthusiasm and devotion on the preparation of the exhibition and the publication.

David Lordkipanidze
Director General of the
Georgian National Museum

היום נפלה עלי זכות לברך אותכם בשם המוסיאון הלאומי של גיאורגיה לרגל יום העצמאות ה-60 של מדינת ישראל. בהזדמנות הזאת ברצוני לימסור מילים חמות לתושבי מדינת ישראל ולקהילת היהודי גיאורגיה.

על יחסים הנפלאים בין העמים נאמר ונכתב הרבה ואנחנו גאים בהסתוריה המיוחדת וארוכת תווך של יחסי ידידות האלה. את זה אני מדגיש, כמנהל מוסיאון הלאומי, השומר ומלמד את העבר. התערוכה *אש התמיד* והקטלוג של התערוכה – הם פרויקט החשוב ביותר של המוסיאון השנה. האירוע הזה נותנת מבט לאורח-החיים של העם היהודי בגיאורגיה במשך מאות שנים. הפרוייקט של התערוכה והקטלוג – הוא דוגמה לשיתוף פעולה בין הגורמים שונים לקידום יחסים בין המדינות גם בתחום התרבות, וגם בתחום המדיני.

אנחנו מביעים את התודה שלנו לשותפים בפרוייקט: לשגרירות ישראל בגיאורגיה, לנציגות הסוכנות היהודית בטביליסי, לביונס-פאלטה ישראל-גיאורגיה, למרכז התרבות הישראלית בטביליסי, וכמוון, לעובדי המוסיאון, שלחקו אחריות להכנת התערוכה.

בכבוד רב,
דוד לורדקיפנידזה,
המנהל הכללי של המוסיאון הלאומי בגיאורגיה

כבוד ועונג לי לברך את האמנים עם פרסום הקטלוג המעניין והחשוב מאמצים כבירים הושקעו על ידי המוזיאון הלאומי הגאורגי בהצגת התרבות המסורת והמוצגים האתנוגרפיים של יהדות גאורגיה

הידידות הארוכה בת ה... מאות שנה בין העם הגאורגי לעם היהודי מוצאת ביטוי חדש בפרסום הקטלוג במיוחד בעקבות תגיות ה... למדינת ישראל

חשיבות האומנות והתרבות היהודית למוזיאון הלאומי הגאורגי היא דוגמה נוספת להפגנת היחסים העמוקים בין העמים

אני מבקש להביע את תודתי העמוקה למוזיאון הלאומי הגאורגי ולמנהליו מר דויד לורתקיפנידזה על יוזמה חשובה זו

בכבוד רב

שבתאי צור
שגריר ישראל בגאורגיה

ჩემთვის დიდი პატივია ხელოვნების დამფასებლებს მივულოცო ამ ძალიან საინტერესო და ღირებული კატალოგის გამოცემა. საქართველოს ეროვნული მუზეუმის მიერ განხორციელებულ ღონისძიებებს დიდი მნიშვნელობა აქვს ქართველ ებრაელთა კულტურის, ტრადიციებისა და მდიდარი ეთნოგრაფიული ექსპონატების წარმოჩენისა და პოპულარიზაციისათვის.

ამ კატალოგის გამოცემა განსაკუთრებით მაშინ, როცა ისრაელის სახელმწიფო დაარსების 60 წლის იუბილეს აღნიშნავს, კიდევ ერთი დასტურია იმისა, რომ ქართველსა და ებრაელ ერებს შორის 26 საუკუნის მანძილზე არსებული მეგობრული კავშირი ღრმავდება და ახალ სიმაღლეებს აღწევს.

ის ფაქტი, რომ საქართველოს ეროვნული მუზეუმი ებრაელთა ხელოვნებასა და კულტურას დიდად აფასებს, ნათელი გამოხატულებაა იმ მზრუნველობისა, რომელსაც ქართველი ხალხი საუკუნეების მანძილზე იჩენდა ებრაელი ერის მიმართ.

დიდ მადლობას მოვასხენებ საქართველოს ეროვნულ მუზეუმსა და მის გენერალურ დირექტორს, ბატონ დავით ლორთქიფანიძეს ამ უაღრესად მნიშვნელოვანი ინიციატივისათვის.

პატივისცემით
შაბთაი ცური
ისრაელის საგანგებო და სრულუფლებიანი
ელჩი საქართველოში

It is a great honor for me to congratulate connoisseurs of fine arts with publication of such an interesting and important catalogue. Great efforts made by Georgian National Museum have exceptionally great importance for popularization of culture, traditions and rich collection of ethnographical exhibits of Georgian Jews.

Deepening of the 26 centuries long friendship between Georgian and Jewish people finds one more expression in publication of this catalogue, especially when the State of Israel celebrates its 60th anniversary.

Importance of the Jewish fine arts and culture for Georgian National Museum is a clear demonstration of that solicitous attitude which Georgian People have manifested throughout centuries towards the culture and traditions of the Jewish nation.

I would like to express deep gratitude towards the Georgian National Museum and its General Director, Mr. David Lordkipanidze for that important initiative.

Respectfully,
Shabtai Tsur
The Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary
of the State of Israel to Georgia

პატივცემულო ქალბატონებო და ბატონებო!

დიდი სიხარულით მივესალმები საქართველოს ეროვნული მუზეუმის მიერ გამოფენის — „მარადიული ცეცხლი“ ორგანიზებას, რომელიც წარმოაჩენს ქართველ ებრაელთა მრავალსაუკუნოვან ყოფას. ეროვნული მუზეუმის ფონდებში დაცული ექსპონატების გამოფენა, რომელიც ეძღვნება ისრაელის სახელმწიფოს მე-60 წლისთავს, უდავოდ იქცევა ღირსშესანიშნავ საზოგადოებრივ მოვლენად და კიდევ ერთხელ ნათელს ჰყოფს მეგობრულ კავშირებს როგორც ჩვენ ხალხთა, ასევე ისრაელისა და საქართველოს სახელმწიფოთა შორის.

ებრაული სააგენტოს წარმომადგენლობა ამიერკავკასიაში ამ გამოფენის მოწყობითა და მისდამი მიძღვნილი კატალოგის გამოცემით ხედავს საშუალებას ხაზი გაუსვას მის კავშირს საქართველოს ებრაულ თემთან, რომელიც უდავოდ ღირსეულ ადგილს იკავებს მსოფლიოს ებრაელთა შორის.

დიდ მადლობას მოვასხენებ გამოფენის მოწყობისათვის საქართველოს ეროვნული მუზეუმის გენერალურ დირექტორს, პროფ. დავით ლორთქიფანიძესა და შალვა ამირანაშვილის სახელობის ხელოვნების მუზეუმის გამოფენების კურატორს, ხელოვნებათმცოდნე ლელა წინუაშვილს, რომელიც ამ მოვლენის ნამდვილ სულისჩამდგმელად იქცა.

პატივისცემით
გრეგორი ბროდსკი
ებრაულ სააგენტო „სოხნუთის“
წარმომადგენლობის უფროსი
ამიერკავკასიის ქვეყნებში

Ladies and Gentlemen!

I am greatly pleased to welcome the initiative of organizing the exhibition “Eternal Flame” by support of the Georgian National Museum, which is dedicated to the centuries-old cultural and social life of the Georgian Jews.

Displaying the exhibits, which are kept in the funds of the National Museum is dedicated to the 60th anniversary of the State of Israel. Undoubtedly, it becomes the most significant social event and once again represents the friendly relationship, not only between people, but also the states of Israel and Georgia.

By means of holding the above the mentioned exhibition and publication of the catalogue (dedicated to this event), the representatives of the Jewish Agency of the Caucasus are considering the opportunity to emphasize its connection with the Jewish Community of Georgia, which, indisputably, takes the worthy place among the Jews all over the world.

For organizing the above mentioned exhibition, I am deeply grateful to the General Director of the Georgian National Museum Prof. David Lordkipanidze, and the curator of the exhibitions of the Sh.Amiranashvili Fine Art Museum art historian Lela Tsitsuasvili, who became the real inspirer of the great event.

Respectfully,
Gregory Brodsky

The head of the representative
office of the Jewish Agency for
Israel Sohnut in the Caucasus regions

הל נכבד!

ני שמח לברך את היוזמה של מוסיאון הלאומי של רפובליקה גרוזיה לארגן את התערוכה *אש התמיד*, המוקדשת לחיים יהודיים בגרוזיה במהלך מאות שנים. ללא ספק, האירוע מסוג זה, במיוחד בימי החגיגות יום העצמאות ה-60 של מדינת ישראל, נותנת אינדיקציה נוספת ליחסים בין העמים שלנו ובין המדינות ישראל גרוזיה.

הסוכנות היהודית בדרום קווקז רואה בתערוכה הזאת ובקטלוג שלה, היוצא לאור,

הזדמנות להזדהות עם הקהילה יהודי גרוזיה ומציינת מקום מכובד ביותר שלה בקרב יהודי העולם. ברצוני להודות למנהל הכללי של מוסיאון הלאומי פרופ. דוד לורדקיפנידזה

והגב' ללה ציצואשווילי, הקורטורית של תערוכה על מאמצים רבים למימוש הרעיון של תערוכה.

בכבוד רב,
ראש נציגות הסוכנות היהודית
בדרום קווקז

ჩემთვის დიდად ფასეულია მონაწილეობა მივიღო გამოფენის მოწყობაში, რომელიც კიდევ ერთხელ შეგვახსენებს ქართველი ებრაელობის დიდებულ წარსულს და, ამასთან, ხაზს უსვამს ქართველი ერის თვისებას, დააფასოს და არ დაივიწყოს სხვა ხალხის კულტურა.

ეს გამოფენა კიდევ ერთი ნაბიჯია საერთაშორისო მასშტაბით საქართველოს ეროვნული მუზეუმის წარმატებისა, რაც მისი ამჟამინდელი ხელმძღვანელობის პროფესიონალიზმისა და თავდაუზოგავი შრომის შედეგია.

დღეს, როდესაც ებრაელები უბრუნდებიან ისტორიულ სამშობლოს, თავიანთ მამა-პაპისეულ მიწა-წყალს, ბიზნეს პალატის ამოცანაა საქართველოსა და ისრაელს შორის ჩამოყალიბდეს ცივილიზებული ურთიერთობა კულტურულ, ეკონომიკურ, ტურისტულსა და ყველა სხვა სფეროში. ამის შედეგია ის, რომ ისრაელისა და მსოფლიოს ებრაელები აქტიურად ჩამოდიან საქართველოში როგორც ტურისტები და ინვესტორები. საქართველოსა და ისრაელის ურთიერთობის თვალსაზრისით ეს გამოფენა არის ნიშანი იმისა, რომ ამ ქვეყნების მეგობრობის „მარადიული ცეცხლი“ არ ქრება.

მე ვაფასებ იმას, რომ ქართულ-ებრაული ურთიერთობა გადაიზარდა საქართველოს, ისრაელისა და მსოფლიოს ებრაელობის რეალურ ურთიერთობაში. ეს კი იმის გარანტიაა, რომ აწმყოსა და წარსულის გარდა ამ ურთიერთობას ექნება კიდევ უფრო საინტერესო ხვალისდელი დღე და დიდი მომავალი.

საქართველო-ისრაელის ბიზნეს პალატის
პრეზიდენტი **იტციკ მოშე**

It is a great privilege for me to participate in the organization of the exhibition of Jewish artist's works. This exhibition once again reminds us of the great past of Georgian Jews and underlines the quality of Georgians to appreciate the culture of other nations.

The exhibition of Georgian Jews is another stepping stone towards success of Georgian National Museum, which is due to its current management – professional, devoted and industrious.

Today, when Jews return to their homes and ancestral lands, the task before the Chamber of Business is to establish civilized relationship between Georgia and Israel in the fields of Culture, Economics, Tourism and alike. As the result, Jews from Israel and other countries come to Georgia as tourists and investors. In the aspect of Georgia-Israel relationship, this exhibition is the sign, that “eternal flame” between friendly countries doesn't grow feeble.

I value the fact that relationship between Georgians and Jews developed into actual relationship between Georgia and Jewish community of Israel and the World.

Foresaid invokes confidence, that alongside with past and present, this relationship has very interesting tomorrow and great future.

Chairman of Georgia-Israel Chamber of Business
Itzik Moshe

...הגחלת שלא נכבית.

הנגי מצטרף בברכה לרעיון, ליוזמה וליישום התערוכה, המסמלת בנוסף לעבר המפואר של החיים והיצירה היהודית בגאורגיה, את התוכן והסגולה של העם שידוע להוקיר זאת.

העמדת תערוכה זו, בהמשך להצלחות הבינ"ל שבה זכה המוזיאון הלאומי בשנים האחרונות, בהנהגתה הנוכחית והמקצועית, מוסיפים לגאורגיה מעלות ברחבי העולם.

באספקט הקשרים בין ישראל לגאורגיה, שבה מטפלת לשכת העסקים, תערוכה זו חשובה גם בשל הסיבה שהיהדות המקומית חוזרת הביתה, לארץ הקודש, והישראלים יחד עם היהדות העולם שיבקרו במדינה זו כתיירים או כמשקיעים, יהווה הדבר עבורם מקור משיכה והוכחה לכך שבמדינה ידידה, העשייה והגחלת היהודית אינה נכבית.

אני מברך על כך, שקשרי יהדות גאורגיה וגאורגיה הופכים לקשרי ישראל גאורגיה ואף לקשרים עם יהדות העולם.

הדבר מבטיח שמעבר להווה והעבר יש לקשרים הנ"ל עתיד.

איציק משה
י"ו לשכת העסקים ישראל גאורגיה

შესავალი

საქართველოში ებრაული დიასპორა უძველესია მსოფლიოში. XI საუკუნის ქართული წერილობითი წყაროებიდან ვიგებთ, რომ ებრაელები საქართველოში ნაბუქოდონოსორის მიერ (ძვ.წ. 586 წელს) პირველი ტაძრის დანგრევის, იერუსალიმიდან მათი განდევნის შემდეგ გამოჩნდნენ და ქართლში დასახლდნენ.

ებრაელები უძველესი რელიგიის, ისტორიისა და კულტურის მქონე ერია. მიუხედავად იმ დევნისა, რასაც ისინი სხვადასხვა ქვეყანაში განიცდიდნენ საუკუნეების განმავლობაში, მათ არათუ შეინარჩუნეს თვითმყოფადობა, არამედ განავითარეს თავიანთი კულტურა. ამასთანავე, ისინი ბრწყინვალედ ახერხებდნენ ადგილობრივ ტრადიციებთან ადაპტაციასა და სინთეზს. ეს განსაკუთრებით ნიშანდობლივია საქართველოში მცხოვრებ ებრაელთათვის. საქართველო ხომ ის იშვიათი გამონაკლისი ქვეყანაა, სადაც ებრაელებს ისტორიულად არამცთუ დევნიდნენ, არამედ მათ მიმართ ყოველთვის კეთილსა და მეგობრულ დამოკიდებულებას ამჟღავნებდნენ. ალბათ სწორედ ამით აიხსნება ის უნიკალური ფენომენი, რომ მხოლოდ საქართველოში ებრაელებს, გარდა აღმსარებლობისა, არ ჰქონდათ განსხვავებული ენა ან დიალექტი, თითქმის არ გამოირჩეოდნენ ჩაცმულობით (რაც ნათლად ჩანს ამ გამოფენაზეც), არასოდეს ცხოვრობდნენ გეტოებში. გამოთქმაც – ქართველი ებრაელი ნათელს ხდის, თუ როგორ საფუძვლიანად დამკვიდრდა საქართველოში ებრაელობა, როგორ შეიყვარა ქართული ენა, ადგილობრივი ტრადიციები, ისე, რომ არ დავინწყებია ებრაული ადათ-წესი. ამ ასიმილაციის მიუხედავად,

რომელიც ახლავს დიასპორაში ცხოვრებას, ქართველმა ებრაელებმა საუკუნეების მანძილზე სათუთად ატარეს და დღემდე შემონახეს თავიანთი რელიგია და ზნე-ჩვეულებანი. ისინი მტკიცედ იცავდნენ მოსეს მცნებებს, განსაკუთრებით კი, მეორე მცნებას, ანუ მათთვის აკრძალული იყო გამოსახულების შექმნა, რამაც განაპირობა არა ესთეტიკური, არამედ უფრო მეტად ცერემონიალური ხელოვნების განვითარება.

საქართველოს ებრაელთა ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმი 1933-1951 წლებში 1896 წელს აგებული ძველი სინაგოგის გუმბათიან შენობაში (ივანიძის ქ. №3) იყო განთავსებული. მუზეუმი თბილისელ და ლენინგრადელ მეცნიერ თანამშრომელთა ჯგუფის ინიციატივითა და საქართველოს ებრაელი საზოგადოების მხარდაჭერით დაარსდა. ამ მოვლენამ საფუძველი ჩაუყარა საქართველოს ებრაელთა ისტორიული წარსულის კვლევასა და მეცნიერულ შესწავლას. მუზეუმის პირველი დირექტორი იყო ა. კულიჯანოვი, 1935 წლიდან — ა. კრიხელი, ხოლო 1948 წლიდან — ი. პაპისმედოვი. მუზეუმის კოლექციის შესაგროვებლად 1933-1936 წლებში ებრაელებით კომპაქტურად დასახლებულ რეგიონებში მოენყო ეთნოგრაფიული ექსპედიციები. მუზეუმის თანამშრომლები ეძებდნენ საქართველოს ებრაელთა ისტორიის, კულტურისა და ყოფის ამსახველ ექსპონატებს. შეგროვდა უამრავი ჩანახატი, ფოტო, ეროვნული კოსტიუმი, აქსესუარი, ამულეტი, ფოლკლორული მასალა, საკულტო-რელიგიური და სხვა ყოფითი ნივთი. ექსპედიციაში მონაწილე მონვეული

ქართველი მხატვრები ადგილზევე აკეთებდნენ ებრაელთა ტიპაჟებისა და მათი ცხოვრების ამსახველი დეტალების ესკიზებს და შემდეგ უკვე მუზეუმში ჩამოტანილი ნივთების საფუძველზე ქმნიდნენ ებრაული ყოფისა თუ რელიგიურ-რიტუალური შინაარსის სურათებს. 1937 წელს მოენყო სტაციონარული ექსპოზიცია „საქართველოს ებრაელთა ძველი და ახალი ყოფა“. ამით დასაბამი მიეცა მუზეუმის ძირითად ფუნქციას — დამთვალიერებლების მიღებას.

ამ საიუბილეო გამოფენაზე ჩვენ ვეცადეთ წარმოგვედგინა ექსპონატები, რომლებიც მრავალმხრივად წარმოაჩინენ ქართველ ებრაელთა კულტურასა და ყოფას. მუზეუმის სახვითი ხელოვნების კოლექციაში სხვადასხვა ავტორის ასსამოცდაათამდე ფერწერული და გრაფიკული ნამუშევარია. ამ კოლექციის ძირითადი ნაწილია თვითნასწავლი ებრაელი მხატვრის შალომ კობოშვილისა (1876-1941) და ცნობილი ქართველი ფერმწერის დავით გველესიანის (1890-1949) ნამუშევრები. მათში ყველაზე საინტერესოდ და ხატოვნად აისახა ქართველ ებრაელთა ცხოვრება. 2006 წელს საქართველოს ეროვნულმა მუზეუმმა შალომ კობოშვილის 130 წლის იუბილესთან დაკავშირებით მოაწყო მისი პერსონალური გამოფენა და გამოსცა სრული კატალოგი. ამის მიუხედავად გამოფენაზე — „მარადიული ცეცხლი“ კობოშვილის ნამუშევართა დიდი ნაწილია წარმოდგენილი. მისი პიროვნება და შემოქმედება იმდენად უნიკალურია, რომ შეუძლებელი იყო სრულად წარმოგვეჩინა ქართველ ებრაელთა ყოფა მისი ნამუშევრების გარეშე. შალომ

კობოშვილი პირველი ებრაელი მხატვარია საქართველოში და მისი საოცარი ბიოგრაფიის წყალობით სრულიად განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს. თავის დროზე მას მშობლებმა ებრაული ტრადიციის თანახმად აუკრძალეს მხატვრობის შესწავლა და მხოლოდ 61 წლის ასაკში აიხდინა კობოშვილმა ბავშვობის ოცნება და დაიწყო ხატვა, როდესაც 1937 წელს საქართველოს ებრაელთა ისტორიულ-ეთნოგრაფიულ მუზეუმში დარაჯად დაიწყო მუშაობა. იქ ნანახმა სურათებმა უბიძგეს საკუთარ შემოქმედებაში გამოეხატა თავისი ხალხის ისტორია. მისი მოღვაწეობა მხოლოდ სამ წელიწადს გაგრძელდა (გარდაცვალებამდე), მაგრამ ამ მოკლე დროის მანძილზეც მან მოახერხა შეექმნა ქართველ ებრაელთა ყოფის საოცარი დოკუმენტური მატრიანე.

1951 წელს მუზეუმი დაიხურა როგორც სიონიზმის კერა, ხოლო სინაგოგის შენობის კონფისკაციის შემდეგ ყველა ექსპონატი გადაეცა სიმონ ჯანაშიას სახელობის საქართველოს მუზეუმს, იოსებ გრიშაშვილის სახელობის თბილისის ისტორიის მუზეუმსა (ქარვასლას) და კორნელი კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტს, სადაც ეს კოლექციები დღემდეა დაცული.

1988 წელს ქართველ ებრაელთა ისტორიაში ახალი ეტაპი დაიწყო. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ხელშეწყობით დაარსდა ქართულ-ებრაულ ურთიერთობათა ასოციაცია (პრეზიდენტი — გივი ღამბაშიძე, ვიცე-პრეზიდენტი — შალვა ნინუაშვილი, საპატიო წევრები — ანდრია აფაქიძე და როინ მეტრეველი). 1992 წელს საქართველოს მთავრობის ბრძანე-

ბის საფუძველზე ამ ასოციაციამ თბილისში აღადგინა ებრაული მუზეუმი. ამ დღიდან იგი დავით ბააზოვის სახელს ატარებს. მუზეუმი ისევ განთავსდა ძველი სინაგოგის შენობაში, რომლის ავარიული მდგომარეობის გამო კოლექციები კვლავ საქართველოს ეროვნული მუზეუმის საცავებსა და კორნელი კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტშია დაცული. 1992-2001 წლებში მუზეუმის დირექტორი გახლდათ დოქტორი შალვა ნინუაშვილი. ამჟამად მუზეუმს ბატონი გივი ღამბაშიძე ხელმძღვანელობს.

2008 წელს სრულდება საქართველოს ებრაელთა ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის დაარსების 75 და ისრაელის სახელმწიფოს დამოუკიდებლობის 60 წელი. გადავწყვიტეთ ჩვენი მოკრძალებული წვლილი შეგვეტანა ამ მნიშვნელოვანი თარიღების აღნიშვნაში გამოფენის მოწყობითა და კატალოგის გამოცემით.

მინდა უღრმესი მადლობა ვუთხრა საქართველოს ეროვნული მუზეუმის ხელმძღვანელობას, მის გენერალურ დირექტორსა და ყველა ჩვენს თანამშრომელს, ვინც მონაწილეობა მიიღო და დახმარება აღმომიჩინა ამ პროექტის განხორციელებაში. განსაკუთრებულ მადლობას ვუხდის ყველა იმ ორგანიზაციას, ვისი დაინტერესებისა და ფინანსური მხარდაჭერის გარეშე პროექტის განხორციელება შეუძლებელი იქნებოდა. მადლობას მოვასხენებ ისრაელის საელჩოს საქართველოში და პირადად მის საგანგებო და სრულუფლებიან ელჩს, მის აღმატებულებას, ბატონ შაბთაი ცურს, ებრაულ სააგენტო „სოხნუთსა“ და პირადად

მის ხელმძღვანელს ამიერკავკასიის ქვეყნებში, ბატონ გრეგორი ბროდსკის, საქართველოს ისრაელის ბიზნეს პალატასა და მის პრეზიდენტს, ბატონ იციკ მოშესა და ბიზნეს პალატასთან არსებულ city M ჯგუფს, ისრაელის საელჩოსთან არსებულ კულტურის ცენტრსა და საელჩოს პირველ მდივანს, ბატონ მიხეილ ბარკანს.

ლელა ნინუაშვილი
გამოფენების კურატორი
საქართველოს ეროვნული მუზეუმი

INTRODUCTION

The Georgian Jews' Diaspora is antique. We have been able to find out from the XI c. Georgian historical sources that the Jews first appeared and settled down in Kartli, after destruction of the first temple by Nabukhodonosor (586 B.C.), and after their persecution from Jerusalem.

It is a fact that, Jews are people of great religion, history and culture. Despite victimization, which they had suffered in various countries for centuries, not only had they kept their origin, but they managed to develop their own culture. Besides they perfectly managed to adopt and synthesize with the local traditions. This is particularly characteristic for the Georgian Jews. Georgian itself, is the rarest exception, where the kind and friendly attitude was shown towards them ever since. Probably, this is the reason which explains the unique phenomenon, that only in Georgia, the Jews, except religious, did not have different language and dialect, they hardly differ with clothes (which is obviously shown at the exhibition), they had never lived in ghettos. Georgian Jew - even this expression makes clear how thoroughly Jewry in Georgia, how they loved Georgian language, customs so as not to forget Jewish customs. Despite definite assimilation, which is common for co-living in Diaspora, Georgian Jews tenderly kept and brought their own religion through centuries. They strictly followed the commandment of Moses, especially the second one – it was forbidden for them to create a portrayal, which made stipulation for not only for aesthetical, but moreover for development of ceremonial art.

In the 1933-1951 the Georgian Jews Historic-ethnographic Museum was located in ancient cupula-shaped Synagogue (3, Ivanidze street). Jewish museum was founded by scientists from Tbilisi and Leningrad with the support of Jewish society of Georgia. For many years the directors of the museum were A.Kulidjanov, A.Krikheli, I.Papismedov. By setting up the museum, the research and scientific studies of Georgian Jews historical past life, was assumed as a basis.

In order to gather the museum collection in 1933-1936, the expeditions took place in the regions solidly inhabited by the Jews. It was possible to collect a great number of sketches, photos, amulets, cult and religious materials, national costumes and other

exhibits. The convoked artists, participated in expedition, were fixing and spotting the Jews standards and details reflecting their mode of life.

The productivity of fertile labour was not long-awaited. In 1937 the stationary exposition was held, issued: "The past and modern life of Georgian Jews". And the commencement of the principle mission of the museum was based - guesting of visitors.

At this anniversary exhibition we tried to represent the exhibits, which multilaterally describe the Georgian Jews' culture and customs. In the collection of imitative arts of the Museum, are kept approximately 170 pictorial and graphic works created by different authors. The works of the self-taught Jewish artist Shalom Koboshvili (1876-1941) and famous Georgian painter David Gvelesiani (1890-1949) represent the main part of this collection. The life of Georgian Jews is most figuratively reflected in these canvases. In 2006 the National Museum of Georgia conducted the personal exhibition and published the catalogue of complete works of the painter due to the special data – the 130th anniversary of Shalom Koboshvili. Despite this fact, at the exhibition "Eternal Flame" a principal part of his works are represented. His personality and creative work are so unique, that without his works it was impossible to reflect totally the life of Georgian Jews.

Shalom Koboshvili is the first Jewish painter in Georgia and owing to his magnificent biography, he deserves the special attention. In that period he was banned to paint by his parents, according to the Jewish traditions. Only at the age of 61 his dream came true and he started to paint when he began working as a guardian at the Jewish Historic-ethnographic museum of Georgia in 1937. The drawing, seen there stimulated him to reflect the life and history of his people in his works. His creative activity lasted only for three years (before he died), but even during such a short period he managed to create the documentary-narrative chronicle of the magnificent mode of life of Georgian Jews.

In 1951 the museum was closed down, as the hearth of Zionism, after seizure of the synagogue, every exhibits was handled to the S.Janashia Georgian Museum, I.Grishashvili Tbilisi History Museum (Karvasla) and the Kekelidze Institute of Manuscripts.

Up today they are still kept there.

The new stage started in the history of Georgian Jews in 1988. By support of the Georgian Academy of Sciences was founded the Association of Georgian-Jewish Relations. (President - Givi Jambashidze, Vice-president Shalva Tsitsuashvili, respectful members: Andria Aphakidze and Roin Metreveli). In 1992, under order of Georgian Government, the Jewish Museum was restored by the above mentioned association, since then it has been named after David Baazov. The museum was situated in the building of the old synagogue, but due to its dangerous and wrecking conditions, the collections are still kept in the depositories of the Georgian National Museum and the Kekelidze Institute of Manuscripts. In 1992-2001 the Director of this Museum was Dr. Shalva Tsitsuashvili, nowadays it is conducted by Mr. Givi Gambashidze.

2008 is the year of accomplishing 75 years of foundation of the Georgian Jews Historic-ethnographic museum and the 60th anniversary of the Independence of the State of Israel. We decided to do our honourable bit to celebrate this essential course of events, by conducting the exhibition and publication of the catalogue.

I would like to express deep gratitude towards the leadership of the Georgian Museum and its General Director and every member of our staff, who took part and gave me a hand in great deal implement this project. My special thanks to all organizations, who financially supported us, and undoubtedly without their interest and support it would be impossible to fulfil this project. I would like to thank the Embassy of Israel and personally. The Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the State of Israel to Georgia, to Excellency Mr. Shabtai Tsur, the Jewish Agency "Sohnut" and in private its head of the Representative office in the Southern Caucasus Gregory Brodsky, The Chamber of business of Israel-Georgia and its president Mr. Itsik Moshe, and the cityM group existed at the Chamber of Business. The cultural centre existed at the embassy of Israel and the first secretary Mr. Mikhael Barkan.

Lela Tsitsuashvili

Shalva Amiranashvili Museum of Fine Art
Curator of the Exhibitions

פאושאָיגאַפּ

בשנת 2008 חל יובל ה-75 להקמת המוזיאון ההיסטורי-האתנוגרפי של יהודי גאורגיה וה-60 לעצמאות של מדינת ישראל. החלטנו לתרום תרומה צנועה משלנו לרגל התאריכים החשובים האלה באמצעות עריכת התערוכה ופירסום הקטלוג. ברצוני להודות מקרב לב להנהלת המוזיאון הלאומי של גאורגיה, למנכ"ל שלו ולכל עובדיו, שהשתתף ועזר לבצע את התכנית הזאת. הינני מודה במיוחד לכל הארגונים, שבלי עזרתם הכספית לא היה אפשר לבצע את התכנית. תודתי נתונה לשגריר של ישראל בגאורגיה מר שבתאי צור, לסוכנות היהודית ולמנהלה בארצות קווקז מר גרגורי ברודסקי, ללשכת עסקי ישראל-גאורגי, לנשיא שלה מר יציק משה ולקבוצת סי. טי. אם. המסונפת ללשכה זו, למרכז התרבותי המסונף לשגרירות של ישראל ולמזכיר הראשון של השגרירות מר מיכאל ברקן.

לה ציצואשווילי
רכזת התערוכות
המוזיאון לאמנות ע"מ שלוה אמירנשווילי

והחיים החדשים של יהודי גאורגיה", ובזה הונח ייסוד לתפקיד העיקרי של המוזיאון: משיכת המבקרים וקבלתם. בתערוכה זו של יובל היננו ניסו להציג מוצגים המביעים את המגוון של החיים והתרבות של היהודים הגאורגים. באוסף האמנות החזותית של המוזיאון יש כמאה ושבעים יצירות אומנות ציור וגרפיקה של ציירים שונים. חלק יסודי מהאוסף הזה הוא היצירות של הצייר האוטודידקט היהודי שלום קובשווילי (1876-1941) ושל הצייר המפורסם הגורגי דויד גוולסיאני (1890-1949) בהן השתקפו החיים של היהודים הגאורגים באופן האמנותי והענייני ביותר. בשנת 2006 המוזיאון הלאומי של גאורגיה ערך תערוכת היצירות של שלום קובשווילי המוקדשת ליובל ה-130 לשלום קובשווילי ופירסם את הקטלוג המושלם של יצירותיו. למרות זאת מוצג בתערוכה "הלהבה הנצחית" חלק גדול מיצירותיו של שלום קובשווילי. אישיותו ויצירותיו הן כל כך מיוחדות שאי אפשר להציג את חיי היהודים הגאורגים בשלמות בלעדיהן. שלום קובשווילי הוא הצייר היהודי הראשון בגאורגיה והודול לקורות החייו המפתיעות זוכה לתשומת הלב המיוחדת לגמרי. הוריו של שלום קובשווילי כדן ודת של משה אסרו בזמנו לילד ללמוד לצייר, ורק בגיל 61 הצליח שלום קובשווילי להגשים את חלום נעוריו והתחיל לצייר כאשר הוא עבד כשומר במוזיאון ההיסטורי-האתנוגרפי של יהודי גאורגיה. הציורים שהוא ראה שם דחפו אותו לבטא ביצירותיו את ההיסטוריה של עמו. פעילותו של שלום קובשווילי נמשכה רק שלוש שנים (עד פטירתו), מופלאות מחיי אבל בזמן הקצר הזה הוא הצליח ליצור קורות תיעודיות היהודים הגאורגים.

בשנת 1951 המוזיאון נסגר כמוקד הציונות, ואילו אחרי החרמת בית הכנסת כל המוצגים הועברו למוזיאון ע"מ ש. ג'נשיה, למוזיאון להיסטוריה של טביליסי ע"מ י. גרישווילי קרוסלה) ולמוזיאון לכתבי יד ע"מ ד. קקלידזה, ששם שמורים אוספים אלה עד ימינו. משנת 1988 החל שלב חדש בהיסטוריה של היהודים הגאורגים. בעזרת האקדמיה למדעים של גאורגיה נוסדה ההתאגדות ליחסים גאורגיים-יהודיים הנשיא גיווי גמבשידזה, סגן הנשיא שלוה ציצואשווילי, החברים הנכבדים: אנדריה אפקיזדה ורוואין מטרבלי). בשנת 1992 התאגדות זו שיקמה את המוזיאון היהודי על סמך פקודתה של ממשלת גאורגיה. מהיום הזה המוזיאון נושא את השם של דוד באזוב. המוזיאון התמקם שוב בבניין המיושן של בית הכנסת, שבגלל מצבו החמור אוספיו שמורים שוב במחסנים של המוזיאון הלאומי של גאורגיה ובמוזיאון לכתבי יד ע"מ ד. קקלידזה. בשנות 1992-2001 מנהל המוזיאון היה מר שלוה ציצואשווילי. כיום מנהל את המוזיאון מר גיווי גמבשידזה.

קהילה יהודית בגאורגיה היא אחת מהקהילות היהודיות העתיקות שבעולם. מהמקורות הגאורגיים של המאה ה-11 אנו יודעים, שהיהודים הופיעו בגאורגיה והתיישבו באזור קארטלי לאחר שנבוכדנצר מלך בבל הרס את בית המקדש הראשון (ב586 לפה"ס) והיהודים גורשו מירושלים. עם יהודי הוא עם בעל דת, היסטוריה ותרבות גדולות. במשך מאות אלפי שנים הוא לא רק שמר על ייחודו, אלא פיתח את תרבותו. עם זאת היהודים היו מצליחים יפה להסתגל למסורות המקומיות ולקלוט אותן. דבר זה מאופיין במיוחד ליהודים המתגוררים בגאורגיה. הרי גאורגיה היא ארץ נדירה יוצאת דופן, שלפי ההיסטוריה לא רק שלא רדפו בה אחרי היהודים, אלא להפך, תמיד התייחסו אליהם בידדות ובטוב לב. אולאי דבר זה מפרש את התופעה הייחודית שגאורגיה היא ארץ יחידה שבה, למעט הדת, לא היו ליהודים שפה או ניב שונה וכמעט שלא הצטיינו במלבושם (זה נראה בכירור גם בתערוכה) אף פעם לא גרו בגטו. גם ביטוי יהודי גאורגי מבהיר עד כמה יסודית התיישבו היהודים בגאורגיה, עד כמה הם אהבו את השפה הגאורגית, את המנהגים המקומיים, ועם זאת לא שכחו את המסורת היהודית שלהם. למרות ההתבוללות הזאת, שמלווית את החיים בגולה, היהודים הגאורגים נשאו בעדינות את הדת והמסורת שלהם במשך מאות שנים ושמרו אותן עד היום. הם שמרו בחוקה את עשרת הדברים וביחוד את הצוי השני - זאת אומרת אסור היה להם ליצור צלם. וזה עורר את התפתחות האמנות הטכסית יותר מאשר האמנות האסתטית. המוזיאון ההיסטורי-האתנוגרפי של יהודי גאורגיה בשנות 1933-1951 התמקם בבניין של בית הכנסת הישן שנבנה ב 1896 איוונידזה 3). המוזיאון נוסד ביוזמת קבוצת המדענים מטביליסי ומסנקט-פטרבורג ובתמיכת קהילת היהודי בגאורגיה. תופעה זו הניחה יסוד לעבודות מחקר בתחום ההיסטוריה של היהודים הגאורגים. המנהל הראשון של המוזיאון היה א. קוליג'אנוב, משנת 1935 מנהל המוזיאון היה א. קריחלי, ומשנת 1948 אי. פפיסמדוב. בשנות 1933-1936 למטרת איסוף האוסף למען המוזיאון התארגנו מסעים אתנוגרפיים באזורים המאוכלסים ביהודים בצפיפות. עובדי המוזיאון חיפשו מוצגים המשקפים היסטוריה, תרבות וחיים של היהודים הגאורגים. התאספו המון רישומים, חומרי פוטו, מלבושים לאומיים, אבזרים, קמיעים, חומרים עממיים, חפצי עבודות-קודש וכו' הציירים הגאורגים המוזמנים המשתתפים במסע הנציחו במקום את סוגי היהודים ועשו סקיצות המתארות את חייהם, ואחרי כן יצרו ציורים עם תוכן מהחיים היהודיים ומהדת והמסורת שלהם על יסוד החפצים שהביאו למוזיאון. בשנת 1937 נערכה התצוגה הסטציונרית על הנושא: "החיים העתיקים

1. ხანუქის სასანთლე
Khanuka candlestick
חנוכה

2. სისიტის ჩანთა
Tallit bag
תיק לטלית

კალენდრის ფრაგმენტები
Fragments of the Calendar
הח הנה

3. კალენდარი
Calendar
הח הנה

4. ბაღდადი
Bagdadi, handkerchief
(מתפחתי)

5. თირმანშალი
Scarf
ციეცე

6. ბოხჩა
Bundle
კურ

7, 8, 9. ჩიხტის თავსაკრავები
Girdles for chikhti
(თქაშა)

10, 11, 12. ჩიხტის თავსაკრავები
Girdles for chikhti
(თქაშა) დიადმა

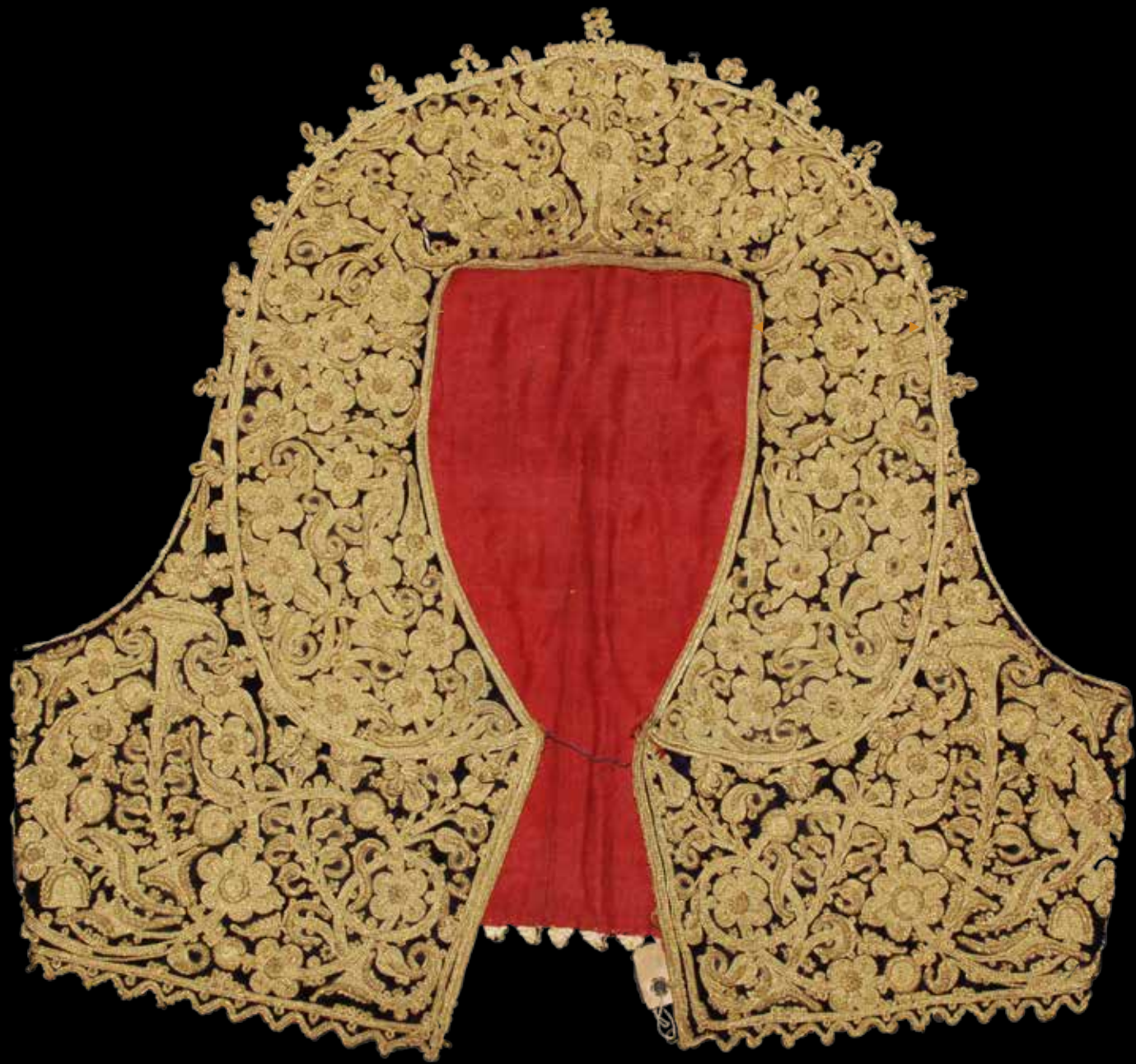
14. სარტყელი (ფრაგმენტი)
Girdle

הרר

15. ელეგი
Waistcoat ▶
טסו

13. სარტყელი, ბუზმენტი
Girdle

הרר

16. ზედაკაბა
(იჩლული)
Blouse
הצלוח

17. ბავშვის წინდა
Socks for a child
גרבי ילדים

18. a. ქალის პერანგი
Woman's blouse
כותונת
- b. მანდილი
Scarf
ףეცი
- c. ქვედაკაბა
Skirt
ტიცაი

19. დ. გველესიანი. ებრაელი პატარძალი
D. Gvelesiani. The Jewish bride
ד.ג.ב.ס.י.א.י. הכלה היהודית

20. შ. კობოშვილი. ახალციხელი ებრაელი პატარძალი
Sh. Koboshvili. The Jewish bride from Akhaltsikhe
ש.ק.ב.ש.ו.ש.ו.ל.י. הכלה היהודית מאחלצ'יחה

21. წინდები
Socks
םיבוי

22. ქალის ფეხსაცმელი
Woman's shoes
םישי

23. ოქროკაბა
Golden dress
םישי

24. ქალის ახალუხი
Akhalukhi for women
(זהב)

25. ოქროკაბა
Golden dress
აჩლოჩი. בגדי נשים

26. შ.კობოშვილი. ცეკვა საივო
Sh. Koboshvili. Dance Saivo
შ.კობოშვილი. მხოლ სეიבו

1910.11

27. შ.კობოშვილი. ცეკვა საივო
Sh. Koboshvili. Dance Saivo
ש.קובושווילי. מחול סעיבו

28. ზედაკაბა
Blouse
חולצה

29. ზედაკაბა
Blouse
חולצה

30, 31, 32, 33. ქოშები (ქალის)
Sandals for women
נעלי נשים

34. შ.კობოშვილი. ცეკვა საივო
Sh. Koboshvili. Dance Saivo
ש.קובושווילי. מחול סעיבו

36. ვაზა საქორწილო
Wedding vase
וזה לחתונה

35. შ.კობოშვილი. შაქარ-პური. სიტყვის გატანა
Sh. Koboshvili. Sugar and Bread. Engagement
ש.קובשווילי. סוכר ולחם. טכס אירוסין

37. ზედაკაბა
Blouse
חולצה

39. შ.კობოშვილი. საქორწინო კაბის გამოჭრა
Sh. Koboshvili. Patterning of a wedding dress
ש.קובושווילי. גזרת שמלת כלה

38. ფარჩის ნიმუში
Pattern of brocade
דגם של בד טריסה

41. გადასაფარებელი
Clothing material
כיסוי

42. პატარძლის პირსახოცი
Bride's towel
מגבת לכלה

- ▶ 40. შ.კობოშვილი. დედოფლის ნაყვანა აბანოში
Sh. Koboshvili. Taking the bride to the bath-house
ש.קובושווילי. לוי הכלה למקווה

43. მანდილი
Shawl
מתפתח

44. თავმალი
Shawl
ציעי

45. ბაღდადი
Bagdadi
(מתפתח) בגדי

46. შ.კობოშვილი. ახალციხელი ებრაელი პატარძალი
Sh. Koboshvili. The Jewish bride from Akhaltsikhe
ש.קובשווילי. הכלה היהודית מאחלצ'יחה

47. შ.კობოშვილი. ახალციხელი ებრაელი ნეფე
Sh. Koboshvili. The Jewish groom from Akhaltsikhe
ש.קובשווילי. החתן היהודי מאחלצ'יחה

49. გადასაფარებელი
Covorlet
כיסוי לכלה

48. შ.კობოშვილი. ჯეიზი — მზითვის ალწერა
Sh. Koboshvili. Jayzy – The inventory of trousseau
ש.קובשווילי. აג'לה – חדר נישואין

50. თეფლინის ბუდე
Tfillin bag
קופסה למסרה

51. სავარცხლის ბუდე
The sheath for a comb
תיק לתפילין

- 55. დ. გველესიანი. ხუფა – საქორწინო რიტუალი
D. Gvelesiani. Khupa – ritual of wedding ceremony
ד. גבלסיאני. תהלוכת חתן וכלה לבית הכנסת

57. ჯიბის საათი
Pocket watch
שעון כיס

56. ქალის ქამარი
Woman's belt
חגורת נשים

61. აბრეშუმის ნიმუში
 Pattern of silk
 דגם של בד משי

62. ოქროკაბა
 Golden dress
 נעלי נשים

60. შ.კობოშვილი. აჯლა — საქორწინო ოთახი
 Sh. Koboshvili. Ajla – wedding room
 ש.קובשווילי. აג'ლა — חדר נישואין

63. მუთაქის პირი
The cloth of an Asian cushion
ציפית

64. ბაღდადი
Bagdadi
(מתפחת) בגדדי

65. აბანოს ფუთა
Shawl for bathing
ციეץ של בית מרחץ

66. შ.კობოშვილი. ბავშვის დაბადება
Sh. Koboshvili. A birth of a child
ש.קובושווילי. ליד לברית מילה

67. შ.კობოშვილი. ბავშვის წინდასაცვეთად წაყვანა სინაგოგაში
Sh. Koboshvili. Taking a child for circumcision to the Synagogue
ש.קובושווילי. לקיחת ילד לברית מילה

68. ბალიშის პირი
Pillow cloth
ציפה דקורטיבית

69. ბალიშის პირი
Pillow cloth
ציפה דקორטיבית

70, 71, 72, 73, 74. წინადასაცვეთი დანები
Knives for circumcision
სკინים לברית מילה

75. დ. გველესიანი. წინადაცვეთა სინაგოგაში
D. Gvelesiani. Circumcision in the Synagogue ▶
ד. גבלסיאני. ברית מילה בבית הכנסת

პაროხეტის ფრაგმენტი
 Fragment of Parokhet.
 פרוחת – וילון של ארון הקודש

76. დ. გველესიანი. ლოცვა სინაგოგაში
 D.Gvelelsiani. Prayer in the Synagogue
 დ. გבלსიანი. תפילה בבית הכנסת

77. პაროხეტი, სეფერთორის ფარდა
 Parokhet. Torah Ark curtain
 פרוחת – וילון של ארון הקודש

79. შ.კობოშვილი. ხერემი — ანათემა
Sh. Koboshvili. Kherem - anathema
ש.קובשווילי. חרם

78. პაროხეტი — სეფერთორის ფარდა
Parokhet. Torah Ark curtain
פרוחת - וילון של ארון הקודש

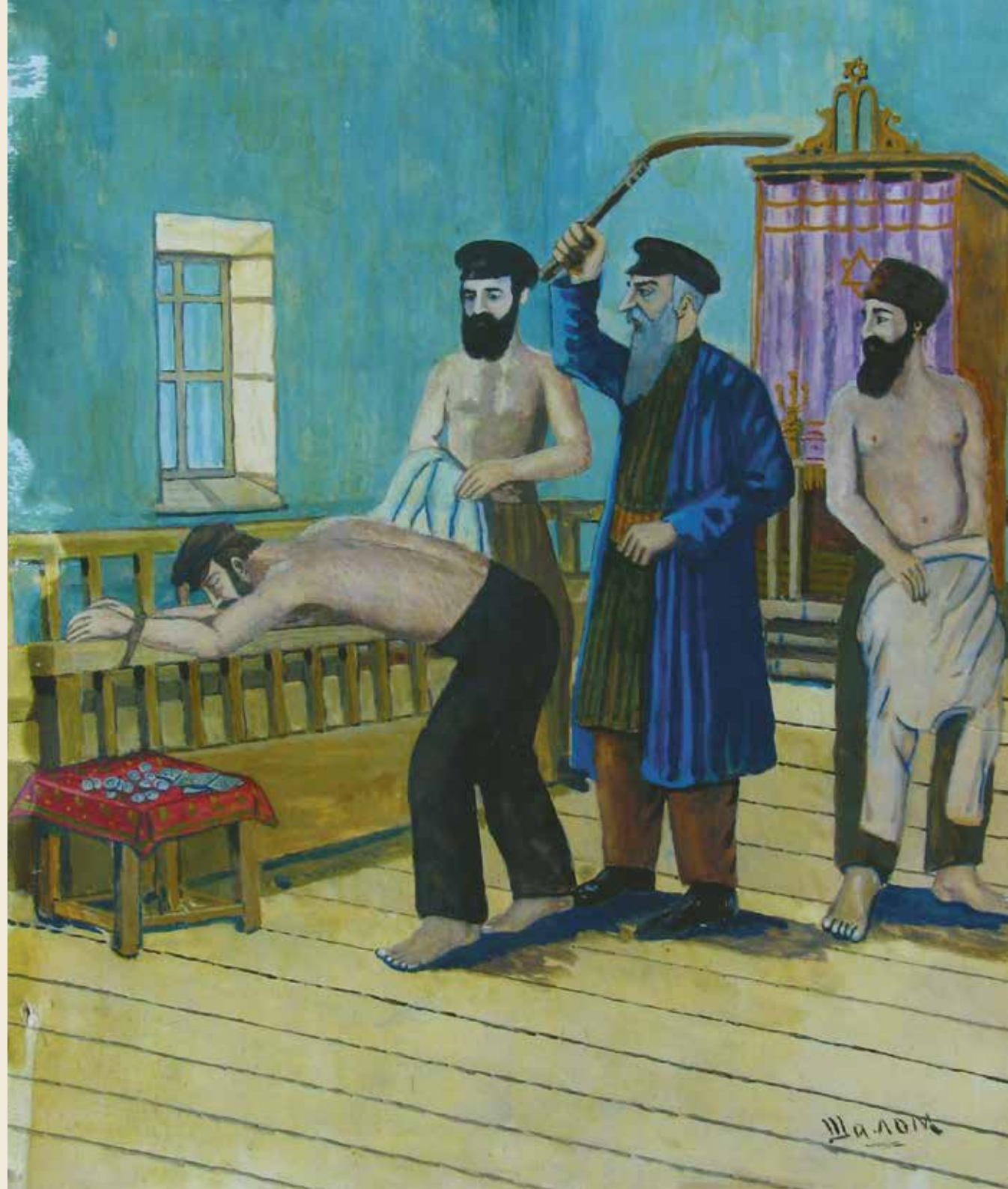
80. დ.გველესიანი. ანათემის შემდეგ
D. Gvelesiani. After anathema
ד.גבלსיאני אחרי החרם

ШАРОМ. 2-1942

81. შ.კობოშვილი. მალკუტი — სარიტუალო როზგები
Sh. Koboshvili. Malkut - ritual birches
סאטה יטוש — *תחלמ* .ש.קובשווילי

82. შ.კობოშვილი. ცოდვის გამოსყიდვა 40 როზგით
Sh. Koboshvili. Absolution with 40 birches
םיטש 40-ב םיאח תרפח .ש.קובשווילי

83. შ.კობოშვილი. ჰატარა — ცოდვის შენდობა
Sh. Koboshvili. Hatara - Absolution
ש.קובושווילי. *התרה* - מחילת החטאים

84. შ.კობოშვილი. რელიგიური სასწავლებელი სინაგოგაში
Sh. Koboshvili. Religious school in the Synagogue
ש.קובושווילי. בית המדרש.

86. იბრილი
Jug
דכ

87. თუნგი
Mug
דכ

88. იბრილი
Jug
דכ

85. შ.კობოშვილი. მისიონერების კურთხევა (სუქოთის დღესასწაული)
Sh. Koboshvili. The prayer of the missionaries. Feast of Sukkot
ש.קובושווילי. חג סוכות

89. ხანუქის სასანთლე
Khanukha candlestick
חנוכה

90. დ.გველესიანი. ხანუქის სანთლების ანთება
D. Gvelesiani. Lightening of Khanukha candles ▶
ד.גבלסיאני. הדלקת נרות חנוכה

91. შანდალი
Candlestick
טומ

92. შ.კობოშვილი. სარიტუალო დანიშნულების ოთახი
Sh. Koboshvili. Peasant's room for ritual purposing
ש.קובושׁווי.ל.רדח.טכס

93. დ.გველესიანი. ჰაგადა. ფესახის ღამე
D. Gvelesiani. Hagada – Pesach night
ד.גבלסׁיאני. ה.גדה של פסח

95. დ. გველესიანი. შოხეტი — ფრინველის დაკვლა
 D.Gvelesiani. Shokhet – Slaughtering poultry
 ד.ג.ג.ש. 'אישח

94. შ. კობოშვილი. ფრინველის დაკვლა რელიგიური წესით
 Sh.Koboshvili. Slaughtering poultry according to religious rules
 ש.ק.ב.ש.וישו'ל.שח'ת תפועת כשרה

96. ბაღდადი
 Bagdadi
 תפוחת

98. სეფერთორის კაბა
Covering of Torah scroll
כיסוי תורה

99. სეფერთორა
Torah scroll
ספר תורה

- 97. შ.კობოშვილი. სეფერთორის გამოტანა სინაგოგაში
Sh. Koboshvili. Exposing the Torah scrolls in the Synagogue
ש.קובוקווילי. חג שמחת תורה

100, 101, 102, 103. სტორის გვირგვინები
The crowns of Torah scroll
כתר תורה

105. შ.კობოშვილი. თხოვნით ბრეთის ბიბლიისადმი
Sh. Koboshvili. Supplicating for the Bible of Breti

106. დ.გველესიანი. მკურნალობა ბრეთის ბიბლიით
D. Gvelesiani. Threatment by the Bible of Breti

104. შ.კობოშვილი. ბრეთის ბიბლიის თაყვანისცემა
Sh. Koboshvili. The worshipping to the Bible of Breti
ש.קובושווילי. עת הערצת *הרת מברטי

107. დ. გველესიანი. გვალვის საწინააღმდეგო ლოცვა
D. Gvelesiani. Prayer against the drought

108. დ. გველესიანი. ლეგენდა ლაილაშის ბიბლიის შესახებ
D. Gvelesiani. A legend about the Bible of Lailashi

109. ბონჩა
Bundle

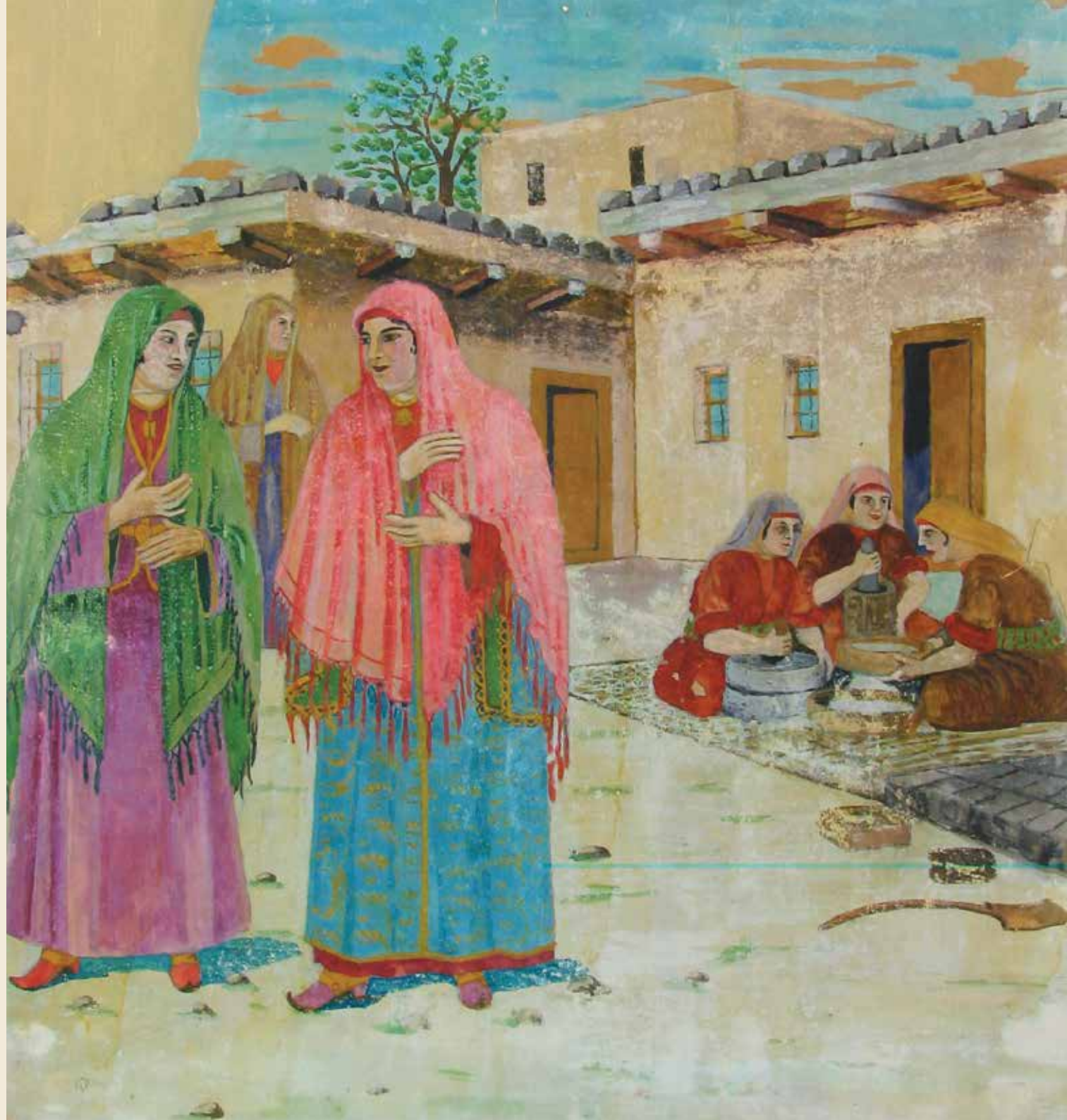
110. ბონჩა
Bundle

111. შ.კობოშვილი. მდიდარი ებრაელის ცოლი მიდის აბანოში
Sh. Koboshvili. A wife of rich Jewish merchant going to the bath-house

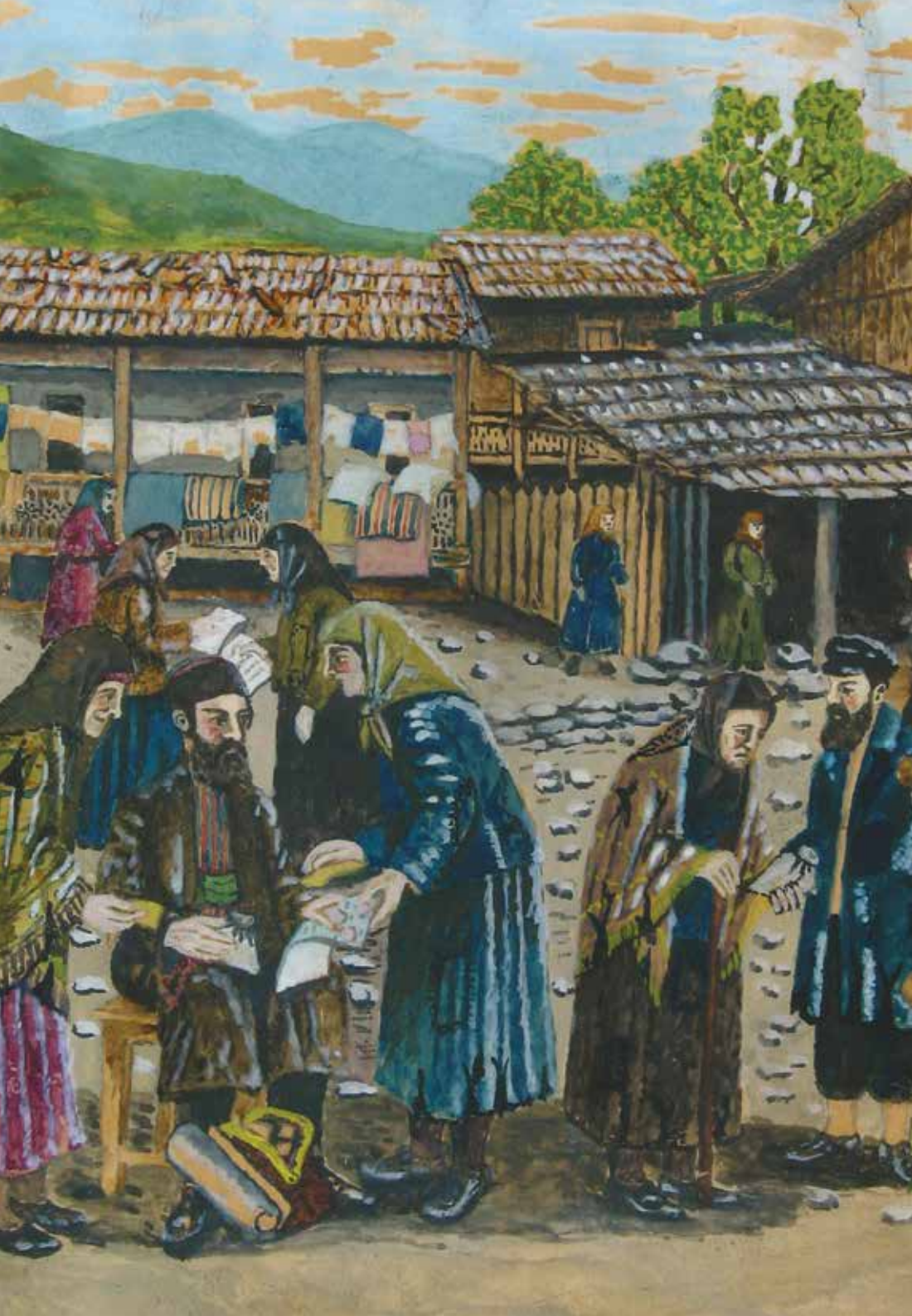

112. შ.კობოშვილი. ქალების ბანაობა მიკვეში
Sh. Koboshvili. Bathing of women in the Mikveh

113. შ.კობოშვილი. ჭორიკანა ქალები
Sh. Koboshvili. Gossip-mongers

114. შ.კობოშვილი. მისიონერი ყიდის იერუსალიმის მიწას
Sh. Koboshvili. Missionary selling Soil from Jerusalem

115. შ.კობოშვილი. ექიმბაშთან
Sh. Koboshvili. At the Sorcerer's ►

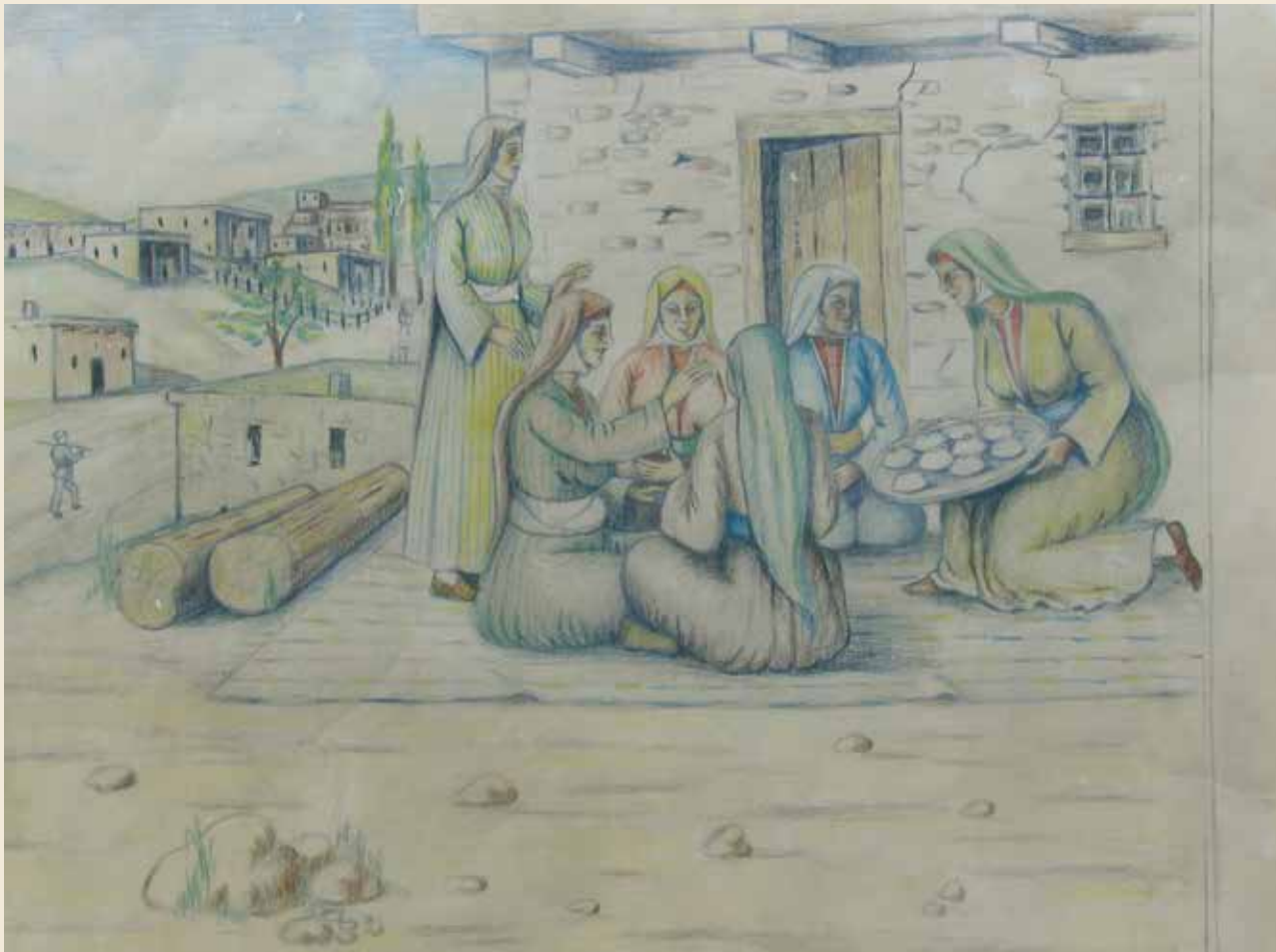

116. შ.კობოშვილი. შესალოცად ექიმბაშთან
Sh. Koboshvili. Casting a spell over by the sorcerer

117, 118, 119. ამულეტები
Amulets

120. შ.კობოშვილი. ფინჯრაობა — ქალების თამაში
Sh. Koboshvili. Pinjraoba – Women's playing

121. ბოხჩა
Bundle

122. დ.გველესიანი. მენჯრილმანე სოფლად
D. Gvelesiani. Chandler in the village

124. შ.კობოშვილი. ებრაელი სოვდაგარი
Sh. Koboshvili. The Jewish merchant

125. შ.კობოშვილი. მდიდარი ებრაელი სოვდაგრის ცოლი
Sh. Koboshvili. A wife of rich Jewish merchant

126. შ. კობოშვილი. დვაცატნიკი
Sh.Koboshvili. Dvatsatnik. A trader

127. შ. კობოშვილი. ახალციხის ბაზარი
Sh. Koboshvili. The market in Akhaltsikhe ▶

128. შ.კობოშვილი. ყმების მასობრივი გაყიდვა
Sh. Koboshvili. Mass selling of serfs

129. დ.გველესიანი. შალომ კობოშვილის პორტრეტი
D. Gvelesiani. Portrait of Shalom Koboshvili

130. დ.გველესიანი. ებრაელი მამაკაცი
D. Gvelesiani. Jew

131. დ.გველესიანი. ებრაელი
D. Gvelesiani. Jew

132. დ.გველესიანი. მოხუცი ებრაელი
D.Gvelesiani. Old Jew

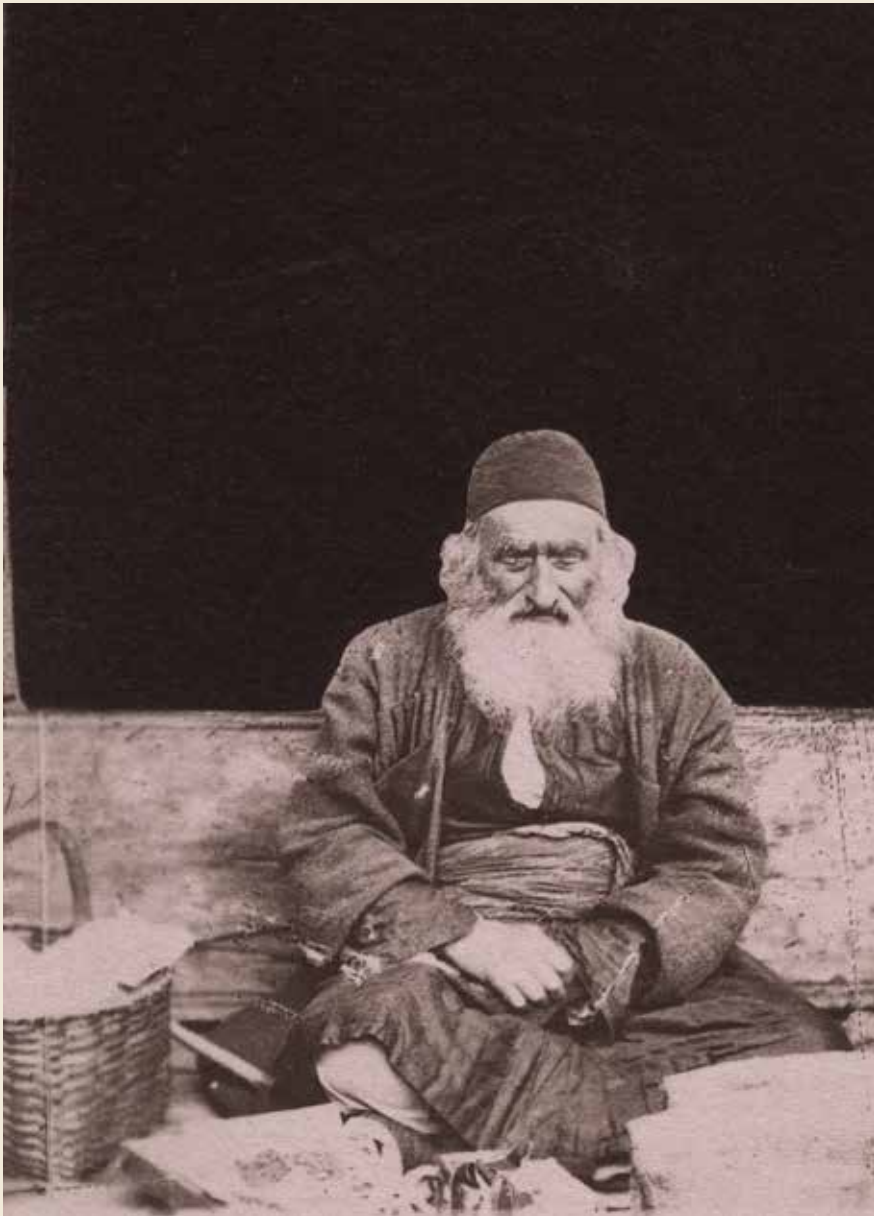
133. დ.გველესიანი. ებრაელი ქალის პორტრეტი
D. Gvelesiani. Jewish women

134. ერმაკოვის ფოტო. ებრაელი თხილით
Ermakov's photo. A Jew with nuts
הצלם. ירמקוב. היהודי

135. ერმაკოვის ფოტო. ებრაელები
Ermakov's photo. The Jews
הצלם. ירמקוב. זו היהודים

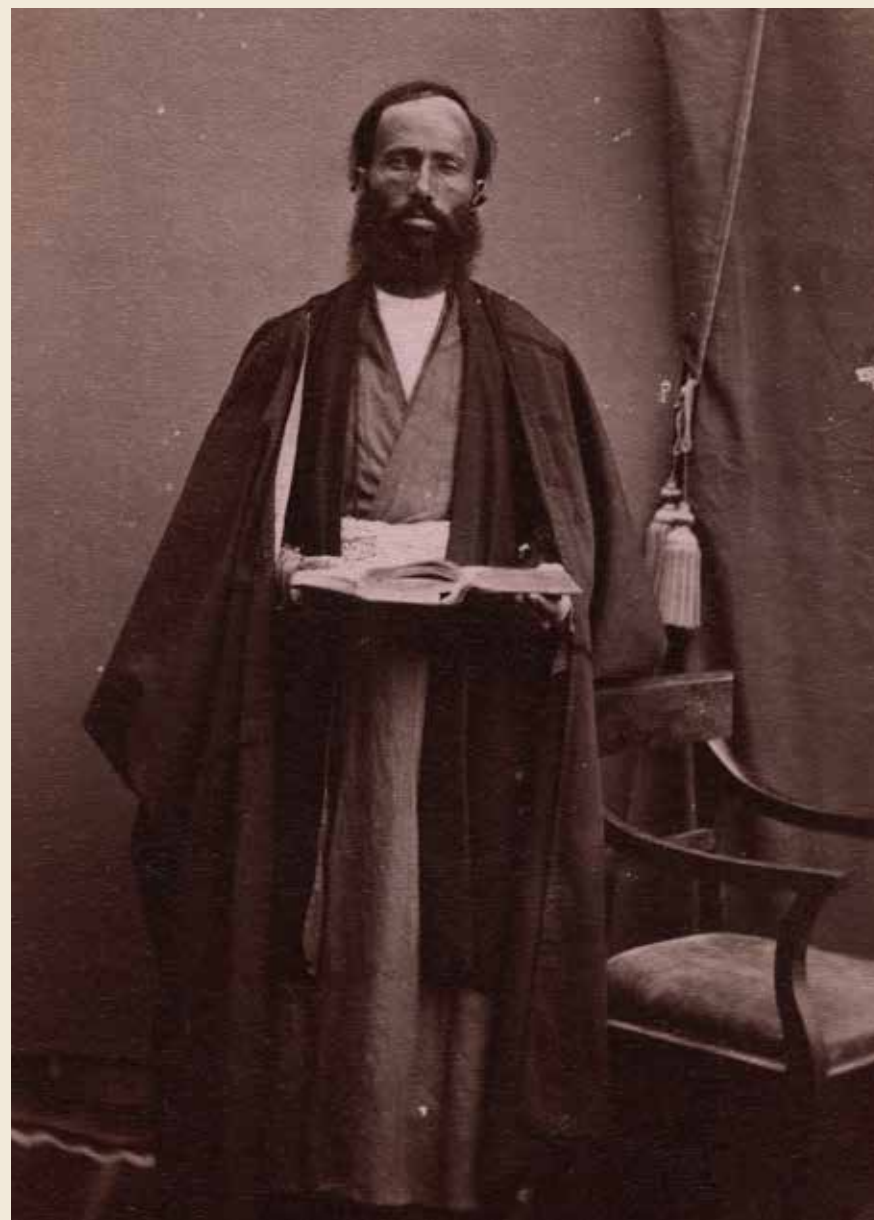
136. ერმაკოვის ფოტო. ებრაელი. თბილისის გამყიდველი
Ermakov's photo. Jew. The salesman of nuts
הצלם. ירמקוב. מוכר אגוזים

137. ერმაკოვის ფოტო. ებრაელი
Ermakov's photo. A Jew
הצלם. ירמקוב. היהודי

138. ერმაკოვის ფოტო. ახალციხელი ებრაელი
Ermakov's photo. A Jew from Akhaltsikhe
הצלם. ירמקוב. היהודי מאחלצ'יכה

139. ერმაკოვის ფოტო. ებრაელი სასომხეთიდან
Ermakov's photo. A Jew from Armenia
הצלם. ירמקוב. היהודי מארמניה

140. ერმაკოვის ფოტო. რაბინი. იმერელი ებრაელი
Ermakov's photo. Rabbin. A Jew from Imereti
יצלח. ירמקוב. הרב מאיטרי

141. უცნობი ავტორის ფოტო. ებრაელი
A photo by unknown author. A Jew

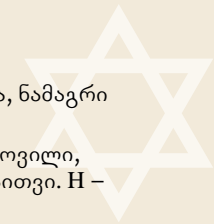

142. ერმაკოვის ფოტო. ახალციხე. ძველი ქალაქის ებრაული ნაწილი
 Ermakov's photo. Akhaltsikhe. A Jewish part of an old city
 הצלם. הרמקוב. אחלציחה. עיר העתיקה. השכונה היהודית

143. ერმაკოვის ფოტო. ქუთაისი. სომხური ეკლესია რიონის პირას და ქალაქის
 ებრაული ნაწილი
 Ermakov's photo. Kutaisi. Armenian church at the edge of the Rioni river and a Jewish
 part of the city
 הצלם. ירמקוב. קוטאיסי. הכנסייה ארמנית ושכונת היהודים

144. ერმაკოვის ფოტო. ქუთაისი. ებრაული უბნის საერთო ხედი
 Ermakov's photo. Kutaisi. The common view of a Jewish district
 הצלם. ירמקוב. קוטאיסי. תמונה של שכונת היהודים

1. ხანუქის სასანთლე. სპილენძი, ხე, ლითონი, ჭედვა H – 108, L – 57. №10-52/247
2. სისიტი ჩანთა. ხავერდისა და ბამბის ქსოვილი, ოქრომკედი, ნამაგრი სითვი. H – 62,5, L – 41,8 სისიტი სარიტუალო, ფორებიანი მოსასხამი, რომელსაც მამაკაცები ლოცვის დროს იყენებენ.
3. კალენდარი. ფრაჟე, ლითონზე ჭედვა. H – 29,5. №10-52/230 .
დაფის ქვედა ნაწილში, შუაში, ოთხკუთხა ლითონის კოლოფში ჩალაგებულია შვიდი ლითონის ფირფიტა ებრაული წარწერებით.
4. ბალდადი. აბრეშუმის ქსოვილი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი. 84X85. №ე-1752.
5. თირმანშალი. შალის ქსოვილი, ნაბეჭდი. 150X150. №ე-1747
6. ბოხჩა. ბამბისა და აბრეშუმის ქსოვილი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი. 72X72. №ე-1516
7. ჩიხტის თავსაკრავი. ხავერდისა და აბრეშუმის ქსოვილი, ოქრომკედი, რელიეფური ნამაგრი სითვი. 51X3,5. №ე-1701
8. ჩიხტის თავსაკრავი. ხავერდისა და ბამბის ქსოვილი, სხეულა, მალათინი, ოქრომკედი, რელიეფური ნამაგრი სითვი. 49X3,5. №ე-1700
9. ჩიხტის თავსაკრავი. ხავერდის ქსოვილი, აბრეშუმის ძაფი, ნამაგრი სითვი, კვანძური ნაქარგობა. 55X3,5. №ე-1712
10. ჩიხტის თავსაკრავი. ხავერდის ქსოვილი, აბრეშუმის ძაფი, კვანძურა და ორმხრივი სითვი. 55X3,5. №ე-1705
11. ჩიხტის თავსაკრავი. ხავერდის ქსოვილი, ბამბის ძაფი, ორმხრივი სითვი. 45X3. №ე-1713
12. ჩიხტის თავსაკრავი. ხავერდის ქსოვილი, ოქრომკედი, რელიეფური ნამაგრი სითვი. 46X5. №ე-1704
13. სარტყელი. აბრეშუმისა და ბამბის ქსოვილი, ოქრომკედი, ორმხრივი სითვი. H – 203, L – 7,1. №10-52/134
14. სარტყელი (ფრაგმენტი). ფარჩა, აბრეშუმის ქსოვილი, ოქრომკედი, რელიეფური ნამაგრი სითვი. H – 74, L – 16,5. №1053/123
15. ელეგი. ხავერდისა და ბამბის ქსოვილი, ოქრომკედი, ბუზმენტი, ნამაგრი და კვანძური სითვი. H – 30. №ე-1869
16. იჩლული-ზედაკაბა. ფარჩა, აბრეშუმისა და ბამბის ქსოვილი, ოქრომკედი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი, ჭვირული ნაქარგობა. H – 60. №ე-1870
17. ბავშვის წინდები, შალის ძაფი, წინდის ჩხირებით ნაქსოვი. H – 26. №10-52/60
18. ა. ქალის პერანგი. ბამბის ქსოვილი, მაქმანი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი. H – 59. №19-971/2
ბ. მანდილი. აბრეშუმის სახიანი ქსოვილი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი. H – 200, L – 54. №10-52/40.
გ. ქვედაკაბა. აბრეშუმისა და ბამბის ქსოვილი. H – 95. №10-52/17
19. დ. გველესიანი. ებრაელი პატარძალი. ქალაღი, აკვარელი. 45X28. №7-98/97
20. შ. კობოშვილი. ახალციხელი ებრაელი პატარძალი. ქალაღი მუყაო, ფერადი ფანქარი, გრაფიტი, ტუში. 26,5X14,5. №7-98/31
21. წინდები. აბრეშუმისა და ბამბის ძაფი, წინდის ჩხირებით ნაქსოვი (დაშიბული). H – 45. №ე-1728
22. ფეხსაცმელი (ქალის). ხავერდისა და ტილოს ქსოვილი, ლანჩი, ტყავი, ოქრომკედი, რელიეფური ნამაგრი სითვი. №10-52/63
23. ოქროკაბა (ქალის საქორწინო ტანსაცმელი). ოქროქსოვილი, აბრეშუმისა და ბამბის ქსოვილი, ყანაოზი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი. H – 124. №ე-1885
24. ახალუხი (ქალის). ფარჩა, აბრეშუმისა და ბამბის ქსოვილი, ყაითანი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი. H – 140. №ე-1743
25. ოქროკაბა (ქალის საქორწინო ტანსაცმელი). ფარჩა, აბრეშუმისა და ბამბის ქსოვილი, ყაითანი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი, ნამაგრი სითვი. H – 132. №ე-1882
26. შ. კობოშვილი. ცეკვა საივო (ქალთა ჯგუფური ცეკვა). ქალაღი, გუაში, აკვარელი. 49,5X59. №7-98/37
27. შ. კობოშვილი. ცეკვა საივო (ქალთა ჯგუფური ცეკვა). 1940. მუყაო, ფერადი ფანქარი. 19X24,5. №7-98/38
28. იჩლული-ზედაკაბა. აბრეშუმისა და ბამბის ქსოვილი, აბრეშუმის ფერადი ძაფი, ორმხრივი სითვი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი, ჩაფარიშის ფირფიტებით ქსოვა. H – 55. №ე-1878
29. იჩლული-ზედაკაბა. აბრეშუმისა და ბამბის ქსოვილი, ყაითანი, ოქრომკედი, ლითონი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი, ნამაგრი და კვანძურა სითვი. H – 61. №ე-1881
30. აბანოს ქოში (ქალის). ხე, სირმის ბუზმენტი, ხეზე კვეთა, ნამაგრი სითვი. H – 23,5. №1773
31. აბანოს ქოში (ქალის). ხე, სადაფი, ტყავი, სელის ქსოვილი, ვერცხლმკედი, ინკრუსტაცია, ნამაგრი სითვი. H – 23,5. №ე-1718
32. ქოში (ქალის). ხავერდისა და მუდის ქსოვილი, ტყავი, ოქრომკედი, ყაითანი, ნამაგრი სითვი. H – 28. №ე-1757
33. ქოში (ქალის). ხავერდი, ტყავი, ოქრომკედი, ნამაგრი სითვი. H – 22,5. №ე-1686
34. შ. კობოშვილი. ცეკვა საივო (ქალთა ჯგუფური ცეკვა). ქალაღი, აკვარელი, გუაში. 33X44. №7-98/33
35. შ. კობოშვილი. შაქარ-პური. სიტყვის გატანა. ქალაღი, გუაში. 30,5X40. №7-98/25
შაქარ-პური ანუ სიტყვის გატანა ეწოდება საპატარძლოს მშობლების ოჯახში გამართულ ნიშნობას, სადაც ქალის მსგავსი ტკბილი ნამცხვარი ოჯახურ სამყაროს, ხოლო შაქრის მოზრდილი თავი ტკბილი ცხოვრების სიმბოლოებია. ნიშნობის დასრულებისას შაქრის ნაჭრები სტუმრებს ურიგდებოდათ.
36. ვაზა საქორწილო. ფრაჟე, ჭვირული ჭედვა. H – 20,2, D – 19. №10-52/216
37. ზედაკაბა. ფარჩა, ყალამქარი, სირმა, ოქრომკედი, ბუზმენტი, ხავერდული ძაფი, დაზგაზე ნაქსოვი, ნამაგრი სითვი. H – 62. №ე-1873
38. ფარჩის ნიმუში. ხელის დაზგაზე ნაქსოვი. 84X56. №ე-1748
39. შ. კობოშვილი. საქორწინო კაბის გამოჭრა. 1939. ქალაღი, გუაში. 38X47,5. №7-98/32
40. შ. კობოშვილი. დედოფლის ნაყვანა აბანოში. 1939. ქალაღი, აკვარელი. 31,5X41,5. №7-98/41
საქორწინო სამზადისის ერთ-ერთი აუცილებელი ნაწილი იყო დედოფლის განბანა მიკვეში (სარიტუალო აბანოში). პატარძალი უამრავი ქალისა და კაცის თანხლებით მიჰყავდათ მიკვეში ტეხილის რიტუალის (წყლით სავსე აუზში სამჯერ ჩაყურყურება) განსახორციელებლად. მას ამუღები საზისა და ჭიანურის დაკვრით მიუძღოდნენ. ამუღებს მიჰყვებოდნენ პატარა ბიჭები საბანაო ჭურჭლითა და ბოხჩაში გამოკრული სანოვავით, მათ კი — პატარძლის დობილებისა და ნათესავების ამაღა.
41. გადასაფარებელი. ბამბის ქსოვილი და ძაფი, მაქმანი, ჭვირული ნაქარგობა, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი. №19-971/10
42. პატარძლის პირსახოცი. ბამბის ქსოვილი, მაქმანი, აბრეშუმის ფერადი ძაფი, ორმხრივი სითვი. №19-971/12

43. მანდილი. აბრეშუმის ქსოვილი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი. 90X90. №ე-1696
44. თავშალი. აბრეშუმის ძაფი, ბადისებური ნაქსოვი. H – 123, L – 120. №10-52/36
45. ბალდადი. აბრეშუმის ქსოვილი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი. H – 74, L – 67. №10-52/35
46. შ.კობოშვილი. ახალციხელი ებრაელი პატარძალი. ქალაქი, მუყაო, გუაში. 35X17. №7-98/155
47. შ.კობოშვილი. ახალციხელი ებრაელი ნეფე. 1940. ქალაქი, აკვარელი, გუაში, ტუში. 38,5X25. №7-98/34
48. შ.კობოშვილი. ჯეიზი — მზითვის აღწერა. 1939. ტილო, ზეთი. 44X53,5. №7-98/40
ქორნილის წინა დღეებში პატარძლის მშობლების ოჯახში ხდებოდა მისი მზითვის აღწერა და შეფასება. ხუთშაბათს, ქორწინების წინ, ნაშუადღევს, პატარძლის ოჯახში მიწვეული მოსამართლე, რაბინი და ხახამი ქეთუბის (საქორწინო ხელშეკრულების) მეორე გვერდზე მზითვის ნუსხას ჩამოწერდნენ. ამ დროს სტუმრები საჩუქრებს მიართმევდნენ პატარძალს და ისინიც მზითვის საერთო რიცხვს ემატებოდა. დამსწრე საზოგადოების წინაშე გაშლილი იყო მთელი მზითვი და ფასდებოდა თითოეული ნივთი. შემდეგ ქეთუბის მეორე გვერდზე ჩამოწერდნენ ყველა ამ ნივთსა და მათს ღირებულებას. ბოლოს, მთელ მზითვს დიდ ბოლჩებში გამოჰკრავდნენ, შამაშებს (სინაგოგის მცველებს) აჰკიდებდნენ და ნეფის სახლში აგზავნიდნენ. ნეფე შამაშებს შესაბამის გასამრჯელოს აძლევდა.
49. გადასაფარებელი (შაბათის სუფრის კურთხევისას პურზე დასაფარებელი). აბრეშუმის ქსოვილი და ძაფი, ოქრომკედი, ნამაგრი და ჭვირული სითვი. H – 47, L – 44,5. №10-52/112
50. თეფილინის ბუდე. მაუდისა და ბამბის ქსოვილი, ბამბის ძაფი, ოქრომკედი, ნამაგრი სითვი. H – 20, L – 28. №10-52/85
თეფილინი ტყავის პატარა კოლოფია, რომელშიც ძვეს ოთხი ამონარიდი თორიდან. მამაკაცები ლოცვის დროს იმაგრებენ თეფილინს შუბლსა და მკლავზე, ინახავენ ბუდეებში ან ვერცხლის კოლოფებში.
51. სავარცხლის ბუდე. ფარჩა, აბრეშუმის ქსოვილი, ოქრომკედი, კილიტები, ბუზმენტი, ნამაგრი სითვი. №10-52/83
52. ახალუხი (ბავშვის). აბრეშუმისა და ბამბის ქსოვილი, ლითონი, ჭედვა, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი. №ე-1880
53. ზედაკაბა. ფარჩა, აბრეშუმის ქსოვილი, მაქმანი, ოქრომკედი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი, ნამაგრი სითვი. H – 64. №10-52/11
54. დ.გველესიანი. პატარძლის ხელების შეღებვა ინიო. ტილო, ზეთი. 93,6X124,6. №7-98/132
55. დ.გველესიანი. ხუფა — საქორწინო რიტუალი. ტილო, ზეთი. 70,3X100,5. №7-98/128
მიუხედავად იმისა, რომ სხვადასხვა ქვეყანაში მცხოვრებ ებრაელებს განსხვავებული საქორწინო ტრადიციები აქვთ, ქეთუბა ყველასათვის მთავარია. იგი ქალაქში ან პერგამენტზე დაწერილი, მხატვრულად გაფორმებული ერთგვარი საქორწინო ხელშეკრულებაა. ამ ტრადიციას ფესვები უხსოვარი დროიდან ჩაეყარა. თვითონ ქორწინების ცერემონია ტარდება ხუფის ქვეშ. ტრადიციულად ხუფა აბრეშუმის ან ხავერდის ქსოვილის დიდი ნაჭერია, რომელიც ოთხ სვეტზეა გადაფენილი ან ოთხ ადამიანს უჭირავს ნეფე-პატარძლისა და მათ მონმეთა თავზე ქეთუბის ნაკითხვის დროს.
56. ქალის ქამარი. ვერცხლი, ფირუზი, ლალი, ლითონი. ჭედვა (ცვარა, ჭვირული). H – 68. №ე-1780
57. ჯიბის საათი. ებრაული ციფერბლატით. დაბალი სინჯის ვერცხლი, ქარხნული ნაკეთობა. №ე-1821
58. დ.გველესიანი. ნეფე-დედოფლის შემოტარება სინაგოგაში. ქალაქი, აკვარელი. №32,5X25. №7-98/100
59. გაბროილოვი. კაბალული — პატარძლის ცეკვა. ტილო, ზეთი. 53,3X66,8. №7-98/146
60. შ.კობოშვილი. აჯლა — საქორწინო ოთახი. 1939. ტილო, ზეთი. 45,5X59. №7-98/39
აჯლაკი ანუ აჯლა მესხურ-ჯავახური დარბაზის ერთ-ერთ კუთხეში ხალიჩებით დამშვენებული, ნეფე-დედოფლისათვის განკუთვნილი ფიცრული ან ქსოვილებისაგან გაკეთებული პატარა, მომალლო ოთახი იყო მასში განთავსებული ტახტით. ოთახის შესასვლელს სინაგოგიდან მოტანილი რამდენიმე მოქარგული ფარდა ჰქონდა ჩამოფარებული. აჯლა მხოლოდ ახალციხისთვის იყო დამახასიათებელი.
61. ნაზნაზი. აბრეშუმის ნიმუში. ოქროქსოვილი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი. 225X35. №ე-1741
62. ოქროკაბა (ქალის საქორწინო ტანსაცმელი). ფარჩა, ბამბის ქსოვილი, ოქრომკედი, აბრეშუმის ძაფი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი, ნამაგრი სითვი. H – 140. №10-52/24
63. მუთაქის პირი. ბამბისა და აბრეშუმის ქსოვილი, ორმხრივი სითვი. 100X40. №ე-1751
64. ბალდადი, აბრეშუმის ქსოვილი, ნაბეჭდი. 85X85. №ე1887
65. აბანოს ფუთა. აბრეშუმის ქსოვილი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი. 220X90. №ე-1763
66. შ.კობოშვილი. ბავშვის დაბადება. 1939. ქალაქი, გუაში. 38X52. №7-98/24
67. შ.კობოშვილი. ბავშვის წინდასაცვეთად წაყვანა სინაგოგაში. 1939. ტილო, ზეთი. 50,5X43. №7-98/12
ებრაელთათვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ტრადიციია ბიჭის დაბადების მერვე დღეს სინაგოგაში წინდასაცვეთის რიტუალის საზეიმოდ ჩატარება, რომელიც ებრაელი ხალხის ღმერთთან კავშირს განასახიერებს.
68. ბალიშის პირი. ხავერდის, აბრეშუმისა და ბამბის ქსოვილი, კილიტი, ოქრომკედი, სირმა და ხავერდულა ძაფი, ოქრომკედის გრეხილური, ნამაგრი სითვი. 56X50,5. №10-52/146ა
69. ბალიშის პირი. ხავერდისა და ბამბის ქსოვილი, ოქრომკედის გრეხილური, ნამაგრი მძივები, აპლიკაცია, ნამაგრი სითვი და მძივური ნაქარგობა. 62X44. №10-52/146ბ
70. დანა წინდასაცვეთი. ფოლადი, რქა, ხავერდი. H – 21,5. №10-52/198
71. დანა წინდასაცვეთი. ფოლადი, ძვალი. H – 17,3. №10-52/220
72. დანა წინდასაცვეთი. ფოლადი, ძვალი. H – 18,7. №10-52/221
73. დანა წინდასაცვეთი. ფოლადი, ძვალი. H – 31. №10-52/219
74. დანა წინდასაცვეთი. ფოლადი, ხე. H – 13,2. № 10-52/234
75. დ.გველესიანი. წინდასაცვეთა სინაგოგაში
76. დ.გველესიანი. ლოცვა სინაგოგაში. ტილო, ზეთი. 70X100,3. №7-98/127
77. პაროხეტი — სეფერთორის კარადის ფარდა. ხავერდისა და ბამბის ქსოვილი, ოქრომკედი, ნამაგრი და ორმხრივი სითვი. 144X124.

- №10-52/109
78. პაროხეტი — სეფერთორის კარადის ფარდა. აბრეშუმის ქსოვილი და ძაფი, ფარჩა, ოქრომკედი, ნამაგრი და ორმხრივი სითვი. 186X113. №10-52/108
79. შ.კობოშვილი. ხერემი — ანათემა. ქალაღი, გუაში, ლაქი. 50X36. №7-98/14
80. დ.გველესიანი. ანათემის შემდეგ. ტილო, ზეთი. 50,1X40. №7-98/139
81. შ.კობოშვილი. მალკუტი — სარიტუალო როზგები. 1939. ტილო, ზეთი. 70X100,5. 37-98/9 10-12 წლამდე ბავშვს ხედერში (სინაგოგასთან არსებული რელიგიური სასწავლებელი) ხახამი ასწავლიდა ლოცვებს. ურჩ მოსწავლეებს თორის მასწავლებელი როზგებით სჯიდა ამხანაგების თანდასწრებით.
82. შ.კობოშვილი. ცოდვის გამოსყიდვა 40 როზგით. ქალაღი, გუაში. 37X30. №7-98/46
83. შ.კობოშვილი. ჰათარა — ცოდვის შენდობა. ქალაღი, გუაში, ლაქი. 37X32. №7-98/45
84. შ.კობოშვილი. რელიგიური სასწავლებელი სინაგოგაში. ქალაღი, გუაში. 30X40. №7-98/92
85. შ.კობოშვილი. მისიონერების კურთხევა (სუქოთის დღესასწაული). 1938. ქალაღი, გუაში, ლაქი. 30,5X41. №7-98/41
სუქოთის (სუქა — ივრით. კარავი) შვიდდღიანის დღესასწაული მოსეს მიერ ეგვიპტედან გამოყვანილი ებრაელი ხალხის უდაბნოში ხეტიალისა და იმ კარვების სიმბოლოა, რომლებშიც ისინი ორმოცი წლის მანძილზე ცხოვრობდნენ. სუქა იგება სინაგოგის ეზოში და ირთვება სიმბოლური მცენარეებითა და ხილით.
86. იბრიღი (წყლის სარიტუალო ჭურჭელი). სპიღენდი, ჭედვა. H - 38,3. №10-52/187
87. თუნგი. სპიღენდი, ჭედვა. H - 35. №7-98/1793
88. იბრიღი. სპიღენდი, ჭედვა. H - 39,2. №10-52/186
89. ხანუქის სასანთლე. ფრაჟე, ჭედვა. H - 28,5, L - 23. №10-52/217
90. დ.გველესიანი. ხანუქის სანთლების კურთხევა. ტილო, ზეთი. 61,1X47,3. №7-98/135
ხანუქა ერთ-ერთი უძველესი ისტორიული დღესასწაულია და უკავშირდება მაკაბელთა გამარჯვებას, როდესაც მათ ძვ. წ. 165 წელს სელევკიდების მიერ დაპყრობილი იერუსალიმის ტაძარი დაიბრუნეს. ბერძნების მიერ წაბიღნულ ტაძარში მხოლოდ ერთი დღის სამყოფი წმინდა ზეთი იყო დარჩენილი, რომლითაც მენორას (ტაძრის შვიდსანთლიან შანდალს) ანთებდნენ. ახალი ზეთის გამოსახდელად კი რვა დღე იყო საჭირო. მოხდა სასწაული და სანთლები ზუსტად რვა დღე არ ჩამქრალა. ამიტომ ხანუქას სინათლის დღესასწაულსაც უწოდებენ. ტრადიციულად ხანუქაზე (ცხრასანთლიან შანდალზე) რვა დღის განმავლობაში ანთებენ სანთლებს, ერთი დამხმარე სანთლით ყოველ დღე თითო სანთელს ამატებენ.
91. შანდალი. ლითონი, ჭედვა. H - 13. №7-1698
92. შ.კობოშვილი. სარიტუალო დანიშნულების ოთახი. ქალაღი, გუაში. 32X42. №7-98/15
ებრაელთა ისტორიული დღესასწაულის — ფესახის ჩასატარებლად საგანგებოდ დასუფთავებულ ამ ოთახში ინახება ამ დღეებისთვის განკუთვნილი სურსათ-სანოვაგე და ჭურჭელი.
93. დ.გველესიანი. ჰაგადა. ფესახის ღამე. ტილო, ზეთი. 65,2X50,1. №7-98/133
ფესახის რვადღიანი დღესასწაული უკავშირდება მოსეს მიერ ებრაელების გამოყვანას ეგვიპტიდან, სადაც ისინი ოთხასწლიან მონობაში იმყოფებოდნენ. ამ დღესასწაულს განსაკუთრებული დატვირთვა აქვს და ერის გათავისუფლების სიმბოლოა. ფესახის პირველ ღამეს სრულდება სედერის რიტუალი (სადღესასწაულო სიმბოლური ვახშმის კურთხევა).
94. შ.კობოშვილი. ფრინველის დაკვლა რელიგიური წესით, 1940. ტილო, ზეთი. 70,5X101. №7-98/5
ქაფარის შემოვლება და ქათმის დაკვლა ორი ურთიერთდაკავშირებული რიტუალია. რელიგიური დღესასწაულის — იომ-ქიფურის (ცოდვების მიტევების დღის) წინ მორწმუნე ებრაელები მონანიების მიზნით ვალდებული არიან თავზე შემოივლონ ქაფარა — ქათამი, რის შემდეგაც მას ხახამს ან ღარიბებს აძლევენ. ებრაელთათვის საკვებად ვარგისად ითვლებოდა მხოლოდ შოხეტის — დამკვლელის მიერ რელიგიური წესების დაცვით დაკვლილი ფრინველისა თუ საქონლის ხორცი. ფრინველისა და საქონლის დაკვლა შეეძლო სპეციალურად საამისოდ მომზადებულ პირს, რომელსაც მიღებული ჰქონდა შოხეტად მუშაობის უფლება.
95. დ.გველესიანი. შოხეტი — ფრინველის დაკვლა. ქალაღი, აკვარელი. 44X65. №7-98/138
96. ბალდადი. აბრეშუმის ქსოვილი, ხელის დაზგაზე
- ნაქსოვი, ნაბეჭდი. 75X70. №7-1749
97. შ.კობოშვილი. სეფერთორის გამოტანა სინაგოგაში. ქალაღი, გუაში. 26,5X40,5. №7-98/13
სუქოთის დღესასწაულის ბოლო დღე სიმხათორის დღესასწაულის აღნიშვნით გვირგვინდება. ამ დღეს, თორის ბოლო ფურცლის წაკითხვისთანავე სინაგოგის მრწამსის კედლიდან (სინაგოგის კედელში ჩაშენებული იერუსალიმისაკენ მიმართული სეფერთორის შესახახი კარადიდან) გამოაქვთ სეფერთორები (თორის გრაგნილები), საზეიმოდ შემოატარებენ და შემდეგ ერთი წლით კვლავ ალთქმის კედლანში ინახავენ.
98. სეფერთორის კაბა (საკულტო დანიშნულების). ფარჩა, ბამბის ქსოვილი, ყაითანი, ოქრომკედი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი, ნამაგრი სითვი. 57X36. №10-52/66
99. სეფერთორა. ხე, ქალაღი. №162-13/2
სეფერთორა (თორის გრაგნილი) სინაგოგის ყველაზე წმინდა ნივთია. როგორც წესი, სეფერთორა შემოსილია საგანგებოდ მისთვის განკუთვნილი თორის სამოსით ან თავსდება ტომარაში და თავზე ადგამენ გვირგვინს.
100. სეფერთორის გვირგვინი. სპიღენდი, ჭედვა. H - 44. №10-52/211.
იგივე რიმონიმი (სეფერთორის დამაგვირგვინებელი) — ებრ. სიტყვა ბრონეულის მრავლობითი რიცხვია, რის ფორმასაც წააგავდა თავდაპირველად გვირგვინი.
101. სეფერთორის გვირგვინი. სპიღენდი, ჭედვა. H - 44,4. №10-52/214.
102. სეფერთორის გვირგვინი. სპიღენდი, ჭედვა. H - 38. №10-52/215.
103. სეფერთორის გვირგვინი. სპიღენდი, ჭედვა. H - 32,5. №10-52/211.
გვირგვინი სიმბოლურად ხაზს უსვამს თორის სიდიადესა და მნიშვნელობას. გვირგვინით თორის შემკობის ტრადიცია შუა საუკუნეებიდან იღებს სათავეს. იგი ხშირად ჭედურობით მდიდრულად დეკორირებულია ებრაულ მოტივებზე შესრულებული რელიეფებით, ორნამენტებითა და წარწერებით. ხოლო მასზე მიმაგრებული ზანზალაკები თორის გადაადგილებისას მის გამოჩენას ამცნობენ ყველას.

104. შ.კობოშვილი. ბრეთის ბიბლიის თაყვანისცემა. ქალაქი, გუაში, აკვარელი. 40X60. №7-98/17 პერგამენტზე ხელნაწერი შუა საუკუნეების ბრეთის სასწაულმოქმედი ბიბლიის კულტი უკავშირდება ბრეთელ ებრაელებს. მისი დაკარგვის შემდეგ თაყვანისცემის საგანი გახდა ნაბეჭდი ბიბლია, რომელიც ავალიშვილებს ეკუთვნოდა. 1856-1870 წლებში ბრეთიდან ებრაელთა სურამში მასობრივი გადასახლებისას იგი ავალიშვილებისაგან დავარაშვილების გვარის წარმომადგენლებს შეუსყიდიათ, ამიტომ ბრეთის ბიბლიას დავარაანთ ან სურამის ბიბლიასაც უწოდებდნენ. იგი ებარა სინაგოგის ერთ-ერთ მსახურს, რომელიც მნახველთა თუ ავადმყოფთა მოსვლისას მათ თვალებს ახუჭვინებდა, ბიბლიაზე ხელს გადაასმევინებდა ან სტრიქონს წაუკითხავდა და მისი სასწაულმოქმედი ძალის რწმენის გამო ეს თავისებურ მკურნალობად ითვლებოდა.
105. შ.კობოშვილი. თხოვნით ბრეთის ბიბლიისადმი. მუყაო, ტუში, ფანქარი. 23,5X30,5. №7-98/56
106. დ.გველესიანი. მკურნალობა ბრეთის ბიბლიით. ხე, ზეთი. 61,3X40,3. №7-98/70
107. დ.გველესიანი. გვალვის საწინააღმდეგო ლოცვა. ქალაქი, აკვარელი. 27,7X41. №7-98/67
108. დ.გველესიანი. ლეგენდა ლაილაშის ბიბლიის შესახებ. ტილო, ზეთი. 30X43,3. №7-98/68
ლაილაშის ბიბლია ხელნაწერი თორაა კომენტარებითა და ფერადი გეომეტრიული დეკორით (ამჟამად დაცულია კორნელი კეკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტში, ისევე, როგორც ბრეთის ბიბლია). იგი დათარიღებულია X საუკუნის დასასრულითა და XI დასაწყისით, ხოლო მისი ნაწილი შესაძლოა XII საუკუნით დათარიღდეს. თორა სხვადასხვა ხელითა და, სავარაუდოდ, სხვადასხვა დროს ინერებოდა პალესტინაში, ეგვიპტესა და, შესაძლოა, სპარსეთშიც. სავარაუდოდ სწორედ ამ რომელიმე ქვეყნიდან ებრაელთა მიგრაციისას მოხვდა საქართველოში. მას ბრეთის ბიბლიის მსგავსად სასწაულმოქმედ ძალას მიანერდნენ და ეთაყვანებოდნენ ებრაელებიც და ქართველებიც. ლეგენდის თანახმად ლაილაშის ბიბლია საქართველოში ანგელოზებმა ფრთებით მოიტანეს.
109. ბოხჩა. ბამბისა და აბრეშუმის ქსოვილი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი. 85X80. №ე-2121
110. ბოხჩა. ფარჩა, აბრეშუმის ქსოვილი, ხელის დაზგაზე ნაქსოვი. 84X56. №ერ-1748
111. შ.კობოშვილი. მდიდარი ებრაელის ცოლი მიდის აბანოში. 1940. ქალაქი, გუაში, ხე, ლაქი. 39,5X53,5. №7-98/23
112. შ.კობოშვილი. ქალების ბანაობა მიკვეში. ქალაქი, გუაში. 27X40. №7-98/60
მიკვეში – სინაგოგასთან არსებულ სარიტუალო დანიშნულების აბანოს წმინდა წყალში ხდებოდა ქალების განბანვა-განწმენდა.
113. შ.კობოშვილი. ჭორიკანა ქალები. 1939. ქალაქი, გუაში. 40,5X38. №7-98/8
114. შ.კობოშვილი. მისიონერი ყიდის იერუსალიმის მინას. 1938. ქალაქი, გუაში. 22,5X18,5. №7-98/63
XIX ს-ის მინურულსა და XX ს-ის დამდეგს იერუსალიმიდან სხვადასხვა ქვეყანაში აგზავნიდნენ შალიახებს (მისიონერებს). იერუსალიმის ღარიბ ებრაელთა დახმარებისა და სინაგოგებისათვის ფულის შეგროვების მიზნით ზოგიერთი მისიონერი ჰყიდდა იერუსალიმის წმინდა მინას ებრაელთა შორის.
115. შ.კობოშვილი. ექიმბაშთან. ქალაქი, აკვარელი, გუაში. 21X27. №7-98/18
ახალციხელ ებრაელთა შორის სახალხო მკურნალები, ექიმბაშები ძირითადად ქალები იყვნენ, თუმცა, ზოგჯერ ხახამიც მკურნალობდა. ექიმბაში უპირველეს ყოვლისა ღმერთს სთხოვდა ავადმყოფის განკურნებას. ახალციხელ ებრაელებს ღრმად სწამდათ, რომ ყოველ დაავადებას თავისი ანგელოზი ჰყავდა. ამიტომ მკურნალობას ამ ანგელოზების მიმართ ლოცვით იწყებდნენ. განსაკუთრებულ დაავადებებს უმთავრესად ლოცვებითა და ამულეტებით მკურნალობდნენ.
116. შ.კობოშვილი. შესალოცად ექიმბაშთან. ქალაქი, გუაში, ტუში. 26,5X32. №7-98/11
117. შადაი-ამულეტი. ვერცხლი, სარდიონი. 3,5X4,5. №20-08
ამულეტის (არაბ. - საკიდი) გამოყენებას ძველი ტრადიცია აქვს. როგორც წესი, მათზე უბედურებისაგან დამცავი მაგიური ტექსტებია მოთავსებული. ძალიან ხშირად ფიგურირებს სიტყვა შადაი, რომელიც იცავს მის მფლობელს. ამიტომ ამულეტებს ზოგჯერ შადაისაც უწოდებენ.
118. შადაი-ამულეტი. ვერცხლი, ამოტიფრული წარწერით. 7X6. №44-12/7
119. შადაი-ამულეტი. ლითონი, ხავერდი. ამოტიფრული წარწერით. №10-52/226
120. შ.კობოშვილი. ფინჯრაობა — ქალების თამაში. 1940. ქალაქი, ფერადი ფანქარი. 40,5X51,5. №7-98/28
121. ბოხჩა. ბამბისა და ჩითის ქსოვილი, ქვილთის ტექნიკა. 85X80. №მ1698
122. დ.გველესიანი. მენვრილმანე სოფლად. ტილო, ზეთი. 70,3X100,3. №14-98/2
123. შ.კობოშვილი. ქარავანი. 1939. ტილო, ზეთი. 52X66. №7-98/44
XIX ს-ის პირველ ნახევარში შეძლებული ახალციხელი ვაჭარი ებრაელებისათვის სახმელეთო გზებზე გადაადგილების საშუალება იყო აქლემებისა და ცხენების ქარავნები. მათ მიჰყვებოდნენ ჩალვადრები (აქლემებისა და ცხენების პატრონები) და ქარავანბაში (ქარავნის წინამძღოლი).
124. შ.კობოშვილი. ებრაელი სოვდაგარი. ქალაქი, აკვარელი, გუაში, ტუში. 28X16. №7-98/30.
ფეოდალურ ხანაში საქართველოს ებრაელთა ძირითადი საქმიანობა ვაჭრობა იყო. XIX ს-ის მეორე ნახევრის ისტორიულ წყაროთა მიხედვით ებრაელი ვაჭრები შეიძლება სამ ფენად დაიყოს: მსხვილი ვაჭრები (სოვდაგარები), ვაჭართა საშუალო ფენა და წვრილი მოვაჭრენი. ეს უკანასკნელნი, ეგრეთ წოდებული, მესოფლები მოვაჭრეთა უმრავლესობას შეადგენდნენ.
125. შ.კობოშვილი. მდიდარი ებრაელი სოვდაგარის ცოლი. ქალაქი, მუყაო, აკვარელი, გუაში, ტუში. 24X15. №7-98/27
126. შ.კობოშვილი. დეცაცატნიკი. ქალაქი, გუაში, ლაქი. 46X36. №7-98/35
ახალციხელი წვრილი მოვაჭრენი კარდაკარ ვაჭრობდნენ ქალაქში, განსაკუთრებით, მის განაპირა უბნებში. ზოგი მათგანი მხოლოდ მოხელეებს, უმთავრესად, სამხედრო მოსამსახურეებს აძლევდა საქონელს ნისიად. ისინი ხელფასს 20 რიცხვში იღებდნენ, რის გამოც ნისიად მოვაჭრეებს დეცაცატნიკებს უწოდებდნენ.
127. შ.კობოშვილი. ახალციხის ბაზარი. 1940. ქალაქი, გუაში. 38X52. №7-97/22

128. შ.კობოშვილი. ყმების მასობრივი გაყიდვა.
1940. ტილო, ზეთი. 70X101. №7-98/49
ისტორიული საბუთების მიხედვით ფეოდალურ
საქართველოში ყმა ებრაელი მებატონის
საკუთრება იყო. ბატონს შეეძლო მისი გაყიდვა,
გაჩუქება, მზითვად გატანება თუ სხვაგვარად
გასხვისება.
129. დ.გველესიანი. შალომ კობოშვილის პორტრეტი.
1940. ტილო, ზეთი. 70X101. №7-98/49
130. დ.გველესიანი. ებრაელი. ქალაღდი, აკვარელი.
35X25,5. №7-98/7
131. დ.გველესიანი. ებრაელი მამაკაცი. ქალაღდი,
აკვარელი. 34X27. №7-98/88
132. დ.გველესიანი. მოხუცი ებრაელი. ქალაღდი,
ფანქარი. 34X30. №7-98/82
133. დ.გველესიანი. ებრაელი ქალის პორტრეტი.
ქალაღდი, აკვარელი. 32X17 №7-98/75
134. დ.ერმაკოვის ფოტო. ებრაელი თხილით. №1690
135. დ.ერმაკოვის ფოტო. ებრაელი წყვილი. №1981
136. დ.ერმაკოვის ფოტო. ებრაელი. თხილის
გამყიდველი. №6161
137. დ.ერმაკოვის ფოტო. ებრაელი. №5016
138. დ.ერმაკოვის ფოტო. ახალციხელი ებრაელი.
№1288
139. დ.ერმაკოვის ფოტო. ებრაელი სასომხეთიდან.
№1295
140. დ.ერმაკოვის ფოტო. რაბინი. იმერელი ებრაელი.
№1294
141. უცნობი ავტორის ფოტო. ებრაელი. №7-98/151
142. დ.ერმაკოვის ფოტო. ახალციხე. ძველი ქალაქის
ებრაული ნაწილი. №2983
143. დ.ერმაკოვის ფოტო. ქუთაისი. სომხური ეკლესია
რიონის პირას და ქალაქის ებრაული ნაწილი.
№4849
144. დ.ერმაკოვის ფოტო ქუთაისი. ებრაული უბნის
საერთო ხედი. №1463

1. Khanuka candlestick. Cooper, wood. H – 108, L – 57. №10-52/247
2. Tallit bag. Velvet, cotton, gold thread. H – 62,5, L – 41,8
Tallit – prayer shawls for men.
3. Calendar. Metal, coinage. H – 29,5. №10-52/230
At the bottom, in the middle position, is situated a square metal box. Seven sheets of metal, with Jewish writing on, are inside it.
4. Bagdadi, handkerchief. Silk, knitted on hand weaving loom. 84X85. №-1752
5. Scarf. Wool, printed. 150X150. №-1747
6. Bundle. Cotton and silk, knitted on hand weaving loom. 72X72. №-1516
7. Ribbons for chikhti. Velvet and cotton, gold thread. 51X3,5. №-1701
8. Ribbons for chikhti. Velvet and cotton, gold thread. 49X3,5. №-1700
9. Ribbons for chikhti. Velvet, silk thread, knotty embroidery. 55X3,5. №-1712
10. Ribbons for chikhti. Velvet, silk thread, knotty and double fixed embroidery. 55X3,5. №1705
11. Ribbons for chikhti. Velvet, cotton thread, embroidery. 45X3. . №-1713
12. Ribbons for chikhti. Velvet, gold thread, relief fixed embroidery. 46X5. №-1704
13. Galloon, ribbon. silk, calico, gold thread, double embroidery. H – 203, L – 7,1. №-110-52/134
14. Ribbon (used as a dress ornament, detail). Brocade, muslin, gold thread, relief fixed embroidery. H – 74, L – 16,5. . №-10-52/123
15. Waistcoat. Velvet, sateen, gold thread, lace, fixed and knotty embroidery. H – 30. №-1869
16. Blouse (Ichlugi). Brocade, silk and calico textile, gold tgreed, embroidery, knitted on hand weaving loom. H – 60. №-1870
17. Socks for a child. Knitted with stiks and wool thread. H – 26. №-10-52/60
18. a. Woman's blouse. Caliko, lace, knitted on hand weaving loom. H – 59. №-19-97/12
b. Scarf. Silk facing textile, knitted on hand weaving loom. H – 200, L – 54. №-10-52/40
c. Skirt. Silk, caliko, brush. H – 95. №-10-52/17
19. D. Gvelesiani. The Jewish bride. Paper, water-colour. №7-98/97
20. Sh. Koboshvili. The Jewish bride from Akhaltsikhe. Paper, cardboard, colourful pencils, indian ink, graphity pencil. 26,5X14,5. №7-98/31
21. Socks. Silk and cotton thread, knitted with stiks. H – 45. №-1728
22. Woman's shoes. Silk, caliko, leather, gold thread, relief fixed embroidery. №10-52/63
23. Golden dress (The bride's wedding dress). Brocade, silk and caliko textile, knitted on the hand weaving loom. H – 124. №1885
24. Akhalukhi for women. Brocade, silk and cotton textile, ribbon, knitted on the hand weaving loom. H – 140. №1743
25. Golden dress (The bride's wedding dress). Brocade, silk and caliko textile, knitted on the hand weaving loom. H – 132. №1882
26. Sh. Koboshvili. Dance Saivo (group dance of women). Paper, gouache, water-colour. 49,5X59. №7-98/37
27. Sh. Koboshvili. Dance Saivo (group dance of women). 1940. Cardboard, colourful pencil. 19X24,5. №7-98/38
28. Blouse. Silk and cotton textile, silk thread, double embroidery, knitted on the hand weaving loom. H – 55. №1878
29. Blouse (Ichlugi). Silk and cotton textile, ribbon, gold thread, metal, fixed and knotty embroidery, knitted on the hand weaving loom. H – 61. №1881
30. Sandals for women (for bath). Wood, calico, wood cutting. H – 23,5. №1773
31. Sandals for women (for bath). Wood, nacre, leather, flax, silver thread, incrustation, fixed embroidery, hand made. H – 23,5. №1718
32. Sandals for women. Velvet, broad cloth, leather, gold braid, fixed embroidery. H – 28. №1757
33. Sandals for women. Velvet, leather, gold thread, hand made. H – 22,5. №1686
34. Sh. Koboshvili. Dance Saivo (group dance of women). Paper, water-colour, gouach. 33X44. №7-98/33
35. Sh. Koboshvili. Sugar and Bread. Engagement. 30,5X40. № 7-98/25
Sugar and bread is the ceremony of engagement at the bride's parents' home, over a special meal of bread and sugar, with sweets and "khada" (pastry). The Sugar cone symbolizes the sweetness of life. After the ceremony the sugar cone is shared among the guests.
36. Wedding vase. Mixed metal, coinage. H – 20,2, d – 19. №10-52/216
37. Blouse. Brocade, galoon, gold and velvet thread, fixed embroidery, knitted on the weaving loom. H – 62. №1873
38. Pattern of brocade. Knitted on the hand weaving loom. 84X56. №1748
39. Sh. Koboshvili. Pattering of a wedding dress. Paper, gouache. 38X47,5 №7-98/32
40. Sh. Koboshvili. Taking the bride to the bath-house. 31,5X41,5. №7-98/41
The important moment of the wedding preparation included taking a bride to the bath-house and rising her in Mikveh (ritual bath-house) for the ritual of Tebila (the process of dipping in the pool's water). The bride was proceeded by playing Ashugi, Sazi and Tchianuri (Musical instruments). The group of boys were carrying the bath-equipment and provision (wrapped in bundles). The bride maides, sisters and relatives were following them.
41. Clothing material. Calico, cotton thread, lace, embroidery. №19-971/10
42. Bride's towel. calico textile, knitted lace, silk thread, double embroidery. №19-971/12
43. Shawl. Silk, knitted on the hand weaving loom. 90X90. №1696
44. Shawl. Silk thread, knitted. H – 123, L – 120. №10-52/36
45. Bagdadi. Silk, knitted on the weaving loom. H – 74, L – 67. №10-52/35
46. Sh. Koboshvili. The Jewish bride from Akhaltsikhe. Paper, cardboard, gouach. 35X17. №7-98/155
47. Sh. Koboshvili. The Jewish groom from Akhaltsikhe. 1940. Paper, water-colour, gouache, Indian ink. 38,5X25. №7-98/34
48. Sh. Koboshvili. Jayzy – The inventory of trousseau. 44X53,5. №7-98/40
Several days beforehand, it was a rule to estimate and make a detailed description of the dowry belonging to the bride, at her home with the attendance of her patents. Thursday, before "Huppah" (the wedding ceremony) in the afternoon at bride's home, a group of public leaders (Including a judge, a Rabi, Khakham) was gathering. According to the tradition, they used to make a detailed list (on the second page of the wedding act), in order to numerate the trousseau. During that process, the bride's guests were to gift her various kinds of presents, which were added to the

- total list. The whole amount of the dowry was spread out in front of the society, who were making detail estimation of each object. Finally they were bundled and given to "shamashes" (the Synagogue guard) and sent to the groom's house. He, by himself, was to pay to "Shamashes" for their service.
49. Covorlet (for bread). Silk textile, cold and silk thread, fixed embroidery. H – 47, L – 44,5. №10-52/112
50. Tfillin bag. Broad cloth and cotton textile, cotton and gold textile, fixed embroidery. H – 20, L – 28. №10-52/85
51. The sheath for a comb. Brocade, silk, gold thread, fixed embroidery, beads, №10-52/83
52. Akhalukhi for a child. Silk and cotton textile, metal, coinage, knitted on the hand weaving loom. №1880
53. Blouse. Brocade, silk, lace, gold thread, fixed embroidery, knitted on the weaving loom. H – 64. №10-52/11
54. D. Gvelesiani. Colouring the bride's hands. Oil on canvas. 93,6X124,6. №7-98/132
55. D. Gvelesiani. Khupa – ritual of wedding ceremony. Oil on canvas. 70,3X100,5. №7-98/128
Despite the fact that the Jews of different countries obtain their own wedding traditions and customs the "Ketubah" is the most essential one for all of them. It represents a special written on paper or oil-paper, decorated wedding act. This tradition was founded in the ancient times. The ceremony, itself, takes place under "Khupah". According to the traditions "Khupa" is a large piece of cloth material, reverted with silk and velvet, which is laid on the four columns or is held by four people, above the bridegroom and their maids, while reading "Ketubah".
56. Woman's belt. Silver, turquoise, ruby, metal coinage. H – 68. №1780
57. Pocket watch. With the Hebrew clock-dial. Silver, fabric work. №1821
58. D. Gvelesiani. Leading of the bridegroom round in the Synagogue. Paper, water-colour. №32,5X25. №7-98/100
59. Gabrielov. Kabaluli – bride's dance. Oil on canvas. 53,3X66,8. №7-98/146
60. Sh. Koboshvili. Ajla – wedding room. 1939. oil on canvas. 45,5X59. №7-98/39
This tradition is connected only with Akhalsikhe region's inhabitants. "Ajilak", "Ajla" was a special sofa, situated in the corner of the Meskhuri – Javakhuri designed hall, and was covered and adorned with carpets and belonged to the bride-groom. For Jews of Akhalsikhe, "Ajla" could have been made of wooden boards or clothe material.
61. Pattern of silk. Golden textile, knitted on the hand weaving loom. 225X35. №1741
62. Golden dress (The bride's wedding dress). Golden textile, coarse calico, silk thread, fixed embroidery, knitted on the hand weaving loom. H – 140. №10-52/24
63. The cloth of an Asian cushion. Cotton and silk thread, double embroidery. 100X40. №1751
64. Bagdadi. Silk, printed. 85X85. №1887
65. Shawl for bathing. Silk, knitted on the hand weaving loom. 220X90. №1763
66. Sh. Koboshvili. A birth of a child. 1939. Paper, gouache. 38X52. №7-98/24
67. Sh. Koboshvili. Taking a child for circumcision to the Synagogue. 50,5X43. №7-98/12
The birth of a child in the Jewish families is one of the important traditions. The eight-day-old boy arrives with his parents to the Synagogue to be formally inducted into the covenant of God.
68. Pillow cloth. Velvet, silk and linen textile, gold, braid and velvet thread. 56X50,5. №10-52/146a
69. Pillow cloth. Velvet and linen textile, gold and braid thread, golden galloon, fixed beads. 62X44. №10-52/146b
70. Knife for circumcision. Steel, corn, velvet. H – 21,5. №10-52/198
71. Knife for circumcision. Steel, bone. H – 17,3. №10-52/220
72. Knife for circumcision. Steel, bone H – 18,7. №10-52/221
73. Knife for circumcision. Steel, bone H – 31. №10-52/219
74. Knife for circumcision. Steel, wood. H – 13,2. №10-52/234
75. D. Gvelesiani. Circumcision in the Synagogue. Oil on canvas. 70X100,3. №7-98/127
76. D. Gvelesiani. Prayer in the Synagogue. Oil on canvas. 70X100,3. №7-98/137
77. Parokhet. Torah Ark curtain. Velvet, sateen and calico textile, gold thread, fixed embroidery. 144X124. №10-52/109
78. Parokhet. Torah Ark curtain. Silk, brocade, silk and gold thread, fixed embroidery. 186X113. №10-52/108
79. Sh. Koboshvili. Kherem – anathema. Paper, gouache, lacquer. 50X36. №7-98/14
80. D. Gvelesiani. After anathema. Oil on canvas. 50,1X40. №7-98/139
81. Sh. Koboshvili. Malkut – ritual birches. 1939. Oil on canvas. 70X100,5. №37-98/9
An adult aged 10-12, was to be taught prayers at "Heder" (the Jewish Religious School). A retractory pupil used to be corporally punished by the Torah's teacher's flog in front of the friends.
82. Sh. Koboshvili. Absolution with 40 birches. Paper, gouache. 37X30. №7-98/46
83. Sh. Koboshvili. Hatara – Absolution. Paper, gouache, lacquer. 37X32. №7-98/45
84. Sh. Koboshvili. Religious school in the Synagogue. Paper, gouache. 30x40. №7-98/92
85. Sh. Koboshvili. The prayer of the missionaries. Feast of Sukkot. 30,5X41. №7-98/41
The seven-day-lasting "Sukkot" saint holiday is the symbol of wandering the Jews, exodus from Egypt, leaded by Moses in through the desert. "Sukah" in Hebrew language means "a tent", which is put up in the yard of Synagogue. "Sukah" is the symbol of those tents, where Jewish people had to live for 40 years in the desert "Sukah" inevitable has to be decorated with symbolic sanctified plants and different sorts of fruit.
86. Jug. Copper, coinage. H – 38,3. №10-52/1887
87. Mug. Copper, coinage. H – 35. №1793
88. Jug. Copper, coinage. H – 39,2. №10-52/186
89. Khanukha candlestick. Mixed metal, coinage. H – 28,5, L – 23. №10-52/217
90. D. Gvelesiani. Lightening of Khanuha candles. Oil on canvas. 61,1X47,3. №7-98/135
Khanuka is one of the most ancient holidays and is connected with the victory of Makkabiens when in the year 165 BC they returned the Temple of Jerusalem conquered by Selevkids. In the temple defiled by the Greeks, there was only a day amount of saint-oil left, "Menorah" the candlestick (consisted of seven candles) was lit by means of it. It took eight days to distillate of oil. But the miracle happened and candles were hot blown off for eight days sharp. That is why, Khanukha is also called as the feast of Light. And traditionally during the eight days, the candles are constantly lit. (By means of one additional (extra) candle, they add one candle a day).
91. Candlestick. Metal, coinage. H – 13. №1698

92. Sh. Koboshvili. Peasant's room for ritual purposing. Paper, gouache. 32X42. №7-98/15
In order to celebrate the Jewish religious, historical holiday Pesach. It was specially cleaned and prepared to keep the provision, food and dishes.
93. D. Gvelesiani. Hagada – Pesach night. Oil on canvas. 65,2X50,1. №7-98/133
An eight day long feast of Pesach is connected with the exodus of Jews from Egypt, leaded by Moses, where they had spent four hundred years in slavery. This holiday is very remarkable and it symbolizes the emancipation of the nation. At the first night of Pesach the ritual of Seder is held (consecration of festive, symbolic supper).
94. Sh. Koboshvili. Slaughtering poultry according to religious rules. 70,5X101. №7-98/5
The painting reflects two connected events – leading round “the kaparah” and slaughtering a hen. Before the celebration of the holiday “kipur”, the believers Jews in order to penance their sins, they were obliged to lead round the “kaparah” (a hen or a cock), afterwards they were to give it to the Khakham or to the poor man. The ritual was to be performed according to the definite religious rules and traditions. For the Jews it was edible, if it was killed by “Shokhet”. He must have been taught specially for the occupation and role.
95. D. Gvelesiani. Shokhet – Slaughtering poultry. Paper, water-colour. 44X65. №7-98/138
96. Bagdadi. Silk, knitted on the hand weaving loom, printed. 75X70. №1749
97. Sh. Koboshvili. Exposing The Torah scrolls in the Synagogue. Paper, gouache. 26,5X40,5. №7-98/13
The last day of Sukkot is crowned with celebration of Simhat-Torah feast. After finishing of last page of Torah, scrolls are taken out of the special built-in closet (which are built in the walls of the Synagogue in order to keep the scrolls inside. They face towards Jerusalem). The scrolls are led around the Synagogue accompanied with cheering Jews. Afterwards the scrolls are kept in Arc for a year.
98. Covering of Torah scroll. Brocade, calico, gold thread, knitted on the weaving loom. 57X36. №10-52/66
99. Torah scroll. Wood, paper. №162-13/2
The SeferTorah (the scroll of Torah) is the most important religious, saint object of the Synagogue. As a rule, it is wrapped in specially-made clothe and is ended with a crown.
100. The crowns of Torah scroll. Copper, coinage. H – 44. №10-52/211
Rimonim – Finial of Torah, it means pomegranates in Hebrew, which reminds you the shape of initial crown.
101. The crown of Torah scroll. Copper, coinage. H – 44,4. №10-52/214
102. The crown of Torah scroll. Copper, coinage. H – 38. №10-52/215
103. The crown of Torah scroll. Copper, coinage. H – 32,5. №10-52/211
The crown symbolically emphasises the grandeur and importance of the Torah. The tradition of decorating Torah, crowned started in the middle ages. It is often decorated with marvellous and brilliant coinage – based on Jewish motivations handwritings, with the representations of animals and other types of ornaments. The crown is equipped with bells and announce the appearance of Torah.
104. Sh. Koboshvili. The worshipping to the Bible of Breti. Paper, gouache, water-colour. 40X60. №7-98/17
Medieval manuscript written on parchment, the miraculous cult of “The Bible of Breti” is connected with the Jews from the village Breti. After losing it, the worshipping object the printed version of the Bible, which belonged to the Avalishvilis by the representatives of the Davarashvilis. Due to this fact, it was renamed as “Davaraant Bible” or “Suramian” Bible. One of the servant of the Synagogue, took care of it. When a sick person, or visitors used to enter a place, he made them stroke the surface of the Bible, with closed eyes and read a line. This process was considered to be the special treatment, owing to its miraculous features.
105. Sh. Koboshvili. Supplicating for the Bible of Breti. Card-board, Indian ink, pencil. 23,5X30,5. №7-98/56
106. D. Gvelesiani. Threatment by the Bible of Breti. Oil on wood. 61,3X40,3. №7-98/70
107. D. Gvelesiani. Prayer against the drought. Paper, water-colour. 27,7X41. №7-98/67
108. D. Gvelesiani. A legend about the Bible of Lailashi. Oil on canvas. 30X43,3. №7-98/67
Bible of Lailashi represents a handwriting version of Torah, accompanied with comments and colourful geometrical decorative figures. Nowadays it is saved at the Institute of manuscripts, as well as the Bible of Breti. It is dated by the end of the Xc. or the beginning of the Xlc. Maybe the part of it could be dated by XlIc. Supposedly, Torah used to be written by different people and at various periods: e.i. in Palestine, Egypt, and even in Persia. Presumably, it was brought to Georgia, at the time of great migration of Jews. It is said to have the magic power and miraculous features. It became the main worship item of the the both Jews and Georgians. And according to the legend, the Bible of Lailashi was brought to Georgia on the Angels' wings.
109. Bundle. Cotton and sateen textile, knitted on the weaving loom, printed. 85X80. №2121
110. Bundle. Brocade, silk, knitted on the hand weaving loom. 84X56. №1748
111. Sh. Koboshvili. A wife of rich Jewish merchant going to the bath-house. 1940. Paper, gouache, lacquer. 39,5X53,5. №7-98/23
112. Sh. Koboshvili. Bathing of women in the Mikveh. Paper, gouache. 27X40. №7-98/60
Mikveh is the ritual bath house (nearby the Synagogue) for the women.
113. Sh. Koboshvili. Gossip-mongers. 1939. Paper, gouache. 40,5X38. №7-98/60
114. Sh. Koboshvili. Missionary selling Soil from Jerusalem. 1938. Paper, gouache. 22,5X18,5. №7-98/63
At the end XIX c. and at the beginning of XX c. a definite amount of “Shaliakhes” (missionaries) were being sent from Jerusalem to various countries. Their mission was to help the hard-up, poor Jews to collect money, donations for Synagogues. They were allowed even to sell the shred of Jerusalem Saint ground-among Jewish people.
115. Sh. Koboshvili. At the Sorcerer's. Paper, water-colour, gouache. 21X27. №7-98/18
In Akhaltsikhe region the major part of Jeewish sorcerer's consisted of women, But sometimes the executers were Khahams (the cult servant). The main obligation of the sorcerer involves supplication for the God to cure the ill man. The Jews of Akhaltsikhe, deeply believed that every disease had its own angel. That's why the treatment always started with the prayers to those angels. But special and more serious diseases were cured and treated by means of amulets and special major prayers.
116. Sh. Koboshvili. Casting a spell over by the sorcerer. Paper, gouache, Indian ink. 26,5X32. №7-98/11
117. Amulet. 3,5X4,5. Silver, sard. №20.08

- The using of amulets has an old tradition. They consists of the magic words, moost of all "shaday", which defence its owner from the misfortune.
118. Amulet. Silver. 7X6. №44-12/7
119. Amulet (Shaday). Metal, velvet. №10-52/226
120. Sh. Koboshvili. Pinjraoba – Women's playing. 1940. Paper, colourful pencil. 40,5X51,5. №7-98/28
121. Bundle. Cotton and chintz printed cotton. 85X80. №1698
122. D. Gvelesiani. Chandler in the village. Oil on canvas. 70,3X100,3. №14-98/2
123. Sh. Koboshvili. Caravan. 1939. Oil on canvas. 52X66. №7-98/44
- At the beginning of the XIXc. well-off Jews merchants were moving by means of camels and horses. Caravans of goods usually followed by wholesale merchants "chalvadres" (the owners of camels and horses) and caravanbashis (the leader of caravans).
124. Sh. Koboshvili. The Jewish merchant. Paper, water-colour, gouache, Indian ink. 28X16. №7-98/30
- The main occupation for the Jews of Georgia, during the Feudalist age was traiding. In the second half of the XIXc. we can divide the Jews merchants in three main parts. The wholesale ones (Sovdagari), middle leveled and the patty ones. The last ones were called "mesopleebi" (villagers). It included the biggest amount of merchants throughout the country.
125. Sh. Koboshvili. A wife of rich Jewish merchant. Paper, cardboard, water-colour, gouache, Indian ink. 24X15. №7-98/27
126. Sh. Koboshvili. Dvatsatnik. A trander. Paper, gouache, lacquer. 46X36. №7-98/35
- In Akhaltsikhe, petty traders were wandering door to door in the cities, especially in the in the suburbs. Some of them gave in debt their goods to clerks and military servants. The debtors received their monthly salary on the 20th of each month. This was the reason of naming the trades man "Dvatsatnik" ("Dvatsats" means 20 in Russian language).
127. Sh. Koboshvili. The market in Akhaltsikhe. 1940. Paper, gouache. 38X53. №7-97/22
128. Sh. Koboshvili. Mass selling of serfs. 1940. Oil on canvas. 70X101. №7-98/49
- According to the historical facts in Feudalic Georgia, the bondmaid was the possession of the Jewish master. He was allowed to sell, present, take away as part of the dowry, engage and etc.
129. D.Gvelesiani. Portrait of Shalom Koboshvili. 1940. Oil on canvas. 70X101. №7-98/49
130. D.Gvelesiani. Jew. Paper, water-colour. 35X25,5. №7-98/7
131. D.Gvelesiani. Jew. Paper, water-colour. 34X27. №7-98/88
132. D.Gvelesiani. Old Jew. Paper, pencil. 34X30. №7-98/82
133. D. Gvelesiani. Jewish women. Paper, water-colour. 32X17. №7-98/75
134. Ermakov's photo. A Jew with nuts. №1690
135. Ermakov's photo. The Jews. №1981
136. Ermakov's photo. Jew. The salesman of nuts. №6161
137. Ermakov's photo. A Jew. №5016
138. Ermakov's photo. A Jew from Akhaltsikhe. №1288
139. Ermakov's photo. A Jew from Armenia. №1295
140. Ermakov's photo. Rabbin. A Jew from Imereti. №1294
141. A photo by unknown author. A Jew. №7-98/151
142. Ermakov's photo. Akhaltsikhe. A Jewish part of an old city. №2983
143. Ermakov's photo. Kutaisi. Armenian church at the edge of the Rioni river and a Jewish part of the city. №4849
144. Ermakov's photo. Kutaisi. The common view of a Jewish district. №1463

למשמש של בית כנסת, שעצם את עיניהם למבקרים ולחולים שבאו והשים את ידם על הספר, או הקראה להם שורה מהמקרא, ודבר זה נחשב לטיפול פלאי.

23. הערצת "מקרא ברת"י". נייר, גואש, צבע מים. 7-98/17, 40X60

24. אצל רופא-אליל. נייר, גואש, צבע מים. 7-98/18, 21X27

בין היהודים באחלציחה ברפואת-אליל היו מתעסקות בעיקר הנשים, אך לעתים גם החכם התעסק בה. רופא-אליל קודם כל ביקש לאלוהים לרפא את החולה. היהודים מאחלציחה האמינו בעמיקות שלכל מחלה יש מלאך משלה, ולכן המיוחדות ריפאו בתפילות ובקמיע. לקמיע העשוי ע"י כוהן מוסלמי קראו "נוסחה", ואילו למה שעשה החכם קראו "קמיע".

25. לחש רופא-אליל. נייר, גואש, טוש. 7-98/11, 26,5X32

26. נשים רכלניות. 1939. נייר, גואש. 7-98/8, 40,5X38

27. אישתו של היהודי העשיר הולכת לבית-המרחץ. 1940. נייר, גואש, לכה. 7-98/23, 39,5X53,5

28. "פנג'רים" - משחק הנשים. 1940. נייר, עפרונות צבעוניים. 7-98/28, 40,5X51,5

29. מחול "סעיבו" (מחול הנשים בקבוצה). נייר, צבע מים, גואש. 7-98/33, 33X44

30. מחול "סעיבו" (מחול הנשים בקבוצה). קרטון, עפרונות צבעוניים. 7-98/38, 19X24,5

31. מחול "סעיבו" (מחול הנשים בקבוצה). נייר, צבע מים, גואש. 7-98/37, 49,5X59

32. "דבדצטניק" (רוכל). נייר, גואש, לכה. 7-98/35, 46X36

באחלציחה הרוכלים התהלכו מבית לבית. אחדים נתנו את הסחורה לפקידים ולמשרתי צבא בהקפה. משרתי צבא קיבלו משכורות ב20 בכל חודש והחזירו את החוב. לרוכלים שנתנו את הסחורה בהקפה ואחר כך חיכו 20 לקרא "דבדצטניקים".

33. השוק באחלציחה. 1940. נייר, גואש. 7-97/22, 38X52

34. שיירה. 1939. בד, שמן. 7-98/44, 52X66

במחצית הראשונה של המאה ה-19 היהודים העשירים נסעו לסטמבול לעסוק במסחר, וקראו להם "סטמבוליאנים". הם רכבו על הגמלים והסוסים. את השיירה ליוו הסוחרים, בעלי הגמלים והסוסים וראשי השיירה.

35. מכירת הצמיתים ההמונית. 1940. בד, שמן. 7-98/49, 70X101

לפי המסמכים ההיסטוריים, בגורגיה הפיאודלית הצמית היהודי היה נחשב לרכוש הנסיך. הנסיך היה יכול למכור אותו, לתת אותו כמתנה, לתתו בנדוניה, להשכירו או לנכרו בדרכים אחרות. הצמיתים היהודים הגורגים השתייכו לנכס של מלך ומלכה, של כנסייה ומנזר, ושל נסיכים.

סיבוב הכפרה ושחיתת העוף אלה שני הטקסים המתקשרים זה לזה. אצל יהודים נחשבים לכשר רק בשר בקר או בשר עוף שנשחט ע"י השוחט. זכות לשחוט בקר או עוף הוקנתה רק לאיש שהכינו אותו לתפקיד הזה במיוחד, שנקרא כשוחט.

12. התרחצות הנשים במקווה. נייר, גואש. 7-98/60, 27X40

מקווה זה בית מרחץ, בריכה ליד בית הכנסת נועד לטקס, שהנשים מתרחצות ומתנקות במים הטהורים שלו.

13. חדר המשמש לטקס. נייר, גואש. 7-98/15, 32X42

בחדר זה הנועד לסדר פסח והמנוקה במיוחד שומרים אוכל וכלי אוכל.

14. ברכת השליחים (חג סוכות). 1938. נייר, גואש, לכה. 7-98/41, 30,5X41

חג סוכות נמשך שבועה ימים, הוא מסמל את יציאת מצרים ונדודי העם היהודי במדבר ו הסוכות, שדרו בהן במשך ארבעים שנה. סוכה היא מבנה ארעי-זמני שבונים אותו היהודים בחצר בית הכנסת ומקשטים אותה בצמחים ובפירות הסמליים.

15. השליח מוכר את אדמת ירושלים. 1938. נייר, גואש. 7-98/63, 22,5X18,5

בסוף המאה ה-19 ובהתחלת המאה ה-20 שלחו מירושלים לארצות שונות את השליחים. השליחים מכרו את האדמה של ירושלים, כדי לעזור בזה ליהודים העניים של ירושלים.

16. כפרה 40 שוטים. נייר, גואש. 7-97/46, 37X30

17. "התרה" - מחילת החטא. נייר, גואש, לכה. 7-98/45, 37X32

18. "מלקוט" - שוטי טקס. 1939. בד, שמן. 37-98/9, 70X100,5

בחדר לימד החכם את הילדים בני 10-12 בתפילות. המלמד העניש את התלמידים העקשנים בשוט בפני החברים.

19. בית המדרש בבית הכנסת. נייר, גואש. 7-98/92, 30X40

20. חרם. נייר, גואש, לכה. 7-98/14, 50X36

21. הוצאת ספר תורה בבית הכנסת. נייר, גואש. 7-98/13, 26,5X40,5

ביום האחרון של חג סוכות חוגגים "שימחת תורה". ביום זה עם סיום קריאת ספר תורה, מוציאים מארון הקודש מגילות התורה ובלווית העם בחגיגות לוקחים אותן בסיבוב ואחר כך שומרים את המגילות שוב בארון עד השנה הבאה.

22. בבקשה בפני "מקרא ברת"י". קרטון, טוש, עיפרון. 7-98/56, 23,5X30,5

כתב יד על הקלף מימי הבינים - מקרא ברת"י היה נחשב לעושה פלאים. לאחר איבודו היו מעריצים את המקרא המודפס, שהיה שייך למשפחת אבאלישווילי. בשנות 1856-1870 בשעת עבירת יהודים המונית מברתי לסורמ, את המקרא רכשה משפחת דברשווילי ממשפחת אבאלישווילי, לכן נקרא מקרא ברתי "מקרא של משפחת דברשווילי" או כ"מקרא סורמי". הוא היה מופקד

1. סוכר-לחם. העברת האמירה. נייר, גואש. 7-98/25, 30,5X40

סוכר-לחם או העברת האמירה היא טקס אירוסין שעורכים בבית הוריה של הכלה, שבו עוגה מתוקה מסמלת את העולם המשפחתי, וחתיכה גדולה של סוכר מסמלת את החיים המתוקים. בתום הטקס מחלקים את חתיכות הסוכר לאורחים.

2. גזירת השמלה לחתונה. 1939. נייר, גואש. 7-98/32, 38X47,5

3. לקיחת הכלה לבית המרחץ. 1939. נייר, צבע מים. 7-98/41, 31,5X41,5

אחד מהמרכיבים החשובים של ההכנות לחתונה הוא לקיחת הכלה לבית-המרחץ ולרחוץ אותה במים במקווה. לפני החופה הביאו את הכלה בליווי אנשים ונשים רבים לטבילה (שלוש פעמים) במקווה. לפני הקדימו הזמרים בניגינה (בסז, בצ'יאמרי - כלי נגינה) נערים קטנים הביאו כלי-רתיחה וסעודה העטופה בחבילה ועקבו אחריהם החברות והקרובות של הכלה.

4. החתן היהודי מאחלציחה. 1940. נייר, גואש, צבע מים, טוש. 7-98/34, 38,5X25

5. הכלה היהודיה מאחלציחה. נייר על קרטון, עיפרון צבעוני, טוש, עפרון גרפיט. 7-98/31, 26,5X14,5

6. הכלה היהודיה מאחלציחה. נייר על קרטון, גואש. 7-98/155, 35X17

7. "ג'איז" - תיאור הנדוניה. 1939. בד, שמן. 7-98/40, 44X53,5

בימים הקודמים לחתונה, במשפחת הכלה התקיימו תיאור הנדוניה והערכתה. לפני החופה, במשפחת הכלה התכנסו ראשי הקהילה - הדיין, הרב, החכם ורשמו על העמוד השני של הכתובה את הנדוניה. באותו זמן נתנו האורחים את המתנות לכלה, והחפצים האלה הצטרפו למספר הנדוניה הכללי. בפני הקהל הנוכח הוצגו הנדוניות והוערך כל חפץ. לבסוף ארזו את הנדוניה בתרמילים גדולים והעמיסו בהם את השמשים, ושלחו אותם לביתו של החתן. החתן נתן שכר מתאים לשמשים.

8. "אגילה" - חדר הנישואין. 1939. בד, שמן. 7-98/39, 45,5X59

"אגילק, אגילה" - בפניה אחת של האולם המסחי-הג'אבאחי היה עשוי מקרשים או מבד חדרון מרומם קצת עם ספה ומקושט משטיחים ונועד לחתן וכלה. כניסת החדרון היתה מחוסה בכמה וילונות מרוקמים, שהביאו מבית הכנסת. אגילה היה נפוץ רק באחלציחה.

9. הלידה. 1939. נייר, גואש. 7-98/24, 38X52

10. לקיחת ילד לברית מילה. 1939. בד, שמן. 7-98/12, 50,5X43

אחד מהמנהגים החשובים ביותר אצל היהודים הוא ברית מילה, שנערך בבית הכנסת ביום השמיני מלידת הילד. ברית המילה מסמלת את בריתו של העם היהודי עם אלוהיו.

11. שחיתת עוף באופן כשרות. 1940. בד, שמן. 7-98/5, 70,5X101

נוגעת לשטחה. על ראש הידית מחובר המכסה החד של הכד. כל הכד מעוטר.

71. חנוכיה ממתכת, גובה 108 ס"מ, רוחב 57 ס"מ, 10-52/247, מהווה לוח עם גב מעץ, על הלוח מובלטים אריות, עשרת הדברות, בתחתית יש קינים של נרות.
72. סכין עם להב פלדה, עם ידית לבנה מעצם, חוד נחתך. אורך הסכין - 31 ס"מ, 10-52/219.
73. סכין עם להב פלדה, עם ידית צהובה מעצם, חוד נחתך. אורך הסכין - 17,3 ס"מ, 10-52/220.
74. ג'ביג'י - סכין עם להב ברזל, שטוח, חלקו עוטה עור, ידית מעץ עגולה, אורך הסכין - 13,2 ס"מ, 10-52/234.
75. סכין עם להב פלדה, עם ידית ישנה, חוד נחתך. אורך הסכין - 18,7 ס"מ, 10-52/221.
76. קמיע עם אבן יקרה סרדוליקה, עם כתובית. שימש לנשים בהריון כנגד הפלה, אורך 3,5 ס"מ, רוחב 4,5 ס"מ, 20-08.
77. קמיע מהווה לוח דק של כסף, בצורה של לב, עם כתובית. אורך 7 ס"מ, רוחב 6 ס"מ, 44-12/7.
- אוסף בדים:
78. 10-52/60 - גרבי ילד, מצמר, צבעוניים, אורך 26 ס"מ.
79. 10-52/63 - נעלים, מקטיפה, בצבע אדום כהה, עם סוליה, עם עקבים, מסורגות בצדדים בחוט זהוב, בצדדים מעורב עור, בד עבה משמש לבטנה.
80. 10-52/24 - שמלה של זהב (מלבוש נשים בחתונה), מסורגת, מזוהבת, ברקע ירוק, מחזית פתוחה, עם שלושה כפתורים. אורך 140 ס"מ, רוחב 44 ס"מ, אורך שרוולים: 63 ס"מ.
81. 10-52/17 - חצאית, של משי, בצבע אדום כהה, ארוכה, מורכבת בחמש חתיכות בד שנגזרו בעקיפות. בסופה מסביב שוליים, בטנה מבד חומה.
82. 10-52/11 - חולצה, של פרצה, אדומה, חזיתה פתוחה, שרוולים עם שורשי קי יד, כתפיים לא נתפרו, על גב נתפרה אלכסונית. על החזה שוליים של פסים מזוהבים, גם שרוול מקושת בפסים מזוהבים, לשרוולים יש בטנה של משי אדום, חולצה מבד אפור עם פסים. אורך 64 ס"מ, רוחב - 45 ס"מ, אורך שרוולים - 58 ס"מ.
83. 10-52/146 - ציפית, של קטיפה, בצבע כחול, מרובעת, מזוהבת, מסורגת מצורות הצמחים, באמצע מעורבת חתיכת בד בצבע ירוק בהיר, המסורגת בחוט זהוב של צמר. מסביב הציפית שוליים מחוט זהוב, גב הציפית בד כחול. אורך 56 ס"מ, רוחב 50,5 ס"מ.
84. 10-52/134 - הגורה מסורגת מחוט זהוב. בטנה מבד לבן. מצד אחד תפר קרוע, אורך 203 ס"מ, רוחב 71 ס"מ.
85. 10-52/124 - הגורה מפרצה לבנה, בת שני ענפים, ענפים מוצמדים בצמיד. על החגורה מסורג צמח. בטנה מבד לבן, בלויה, אורך 76,5 ס"מ, רוחב 16,5 ס"מ.
86. 19-971/2 - חולצה, של נשים, חזיתה פתוחה לגמרי, צווארון מסורג, שרוולים ארוכים, בסוף אלכסונית, נגמרה בפס שטוח מרוקם. מידות: רוחב כתף - 13 ס"מ, אורך 59 ס"מ, אורך שרוולים - 52 ס"מ, רוחב ליד ראש - 21 ס"מ, בסוף - 19 ס"מ.

57. גברואילוב. קבלולי - מחול הכלה. בד, שמן. 7-98/146, 53,3X66,8

58. אמן בלתי ידוע. היהודי. פוטו. 7-98/151

האוסף המזרחי:

59. כתר של נחושת צהובה. אורך - 32,5 ס"מ, 10-52/211. מעוטר עם פעמונים. על הראש מחובר צלם של נשר.
60. כתר של ספר תורה, עשוי ממתכת, גובה - 44 ס"מ, 10-52/212 ו131. גבוה, בצורה עגולה, עם פעמונים, מעוטר ומובלט.
61. כתר של ספר תורה, עשוי ממתכת, גובה - 44,4 ס"מ, 10-52/214. גבוה, בצורה עגולה, מעוטר, עם פעמונים.
62. כתר של ספר תורה, גובה - 38 ס"מ, קוטר - 17 ס"מ, 10-52/215 , גבוה, בצורה עגולה, דומה לכתר של מלך, עם פעמונים, מעוטר, מחובר על הראש מגן דויד.
63. לוח מובלט. גובה - 29,5 ס"מ, 10-52/230, עשוי ממתכת, מהווה לוח מקושט בעיטורים מובלטים, שבקרקעיתו באמצע בקופסה המרובעת של מתכת מונחים לוחות דקים ממתכת (שבעה), עם כתובית עברית, ללוח מחוברת שרשרת לתליה.
64. סכין (של שוחט, לשם ברית מילה) - אורך 21,5 ס"מ, אורך של נדן 22,5 ס"מ, 10-52/198, הלהב של בסכין מפלדה, ידית - מקרן, שמורה בנדן בצבע אדום כהה עם בטנה של קטיפה.
65. גביע לחתונה. 20,2 ס"מ, קוטר 19 ס"מ, 10-52/216 של מתכת, עומד על הרגל, ראש ורגל מעוטרים, אין לגביע קרקעית.
66. חנוכיה - 28,5 ס"מ, רוחב - 23 ס"מ, 10-52/217, על הלוח ממתכת מוצמדים דמויות של פרחים, עלים, כתרם - הכל ממתכת ומובלטים. על ברך המתכת מוסדרים בשורה שמונה קיני נרות.
67. עיטור עם תבליט של בית המקדש ובכתב "ירושלים", מעץ, ד' - 17 ס"מ, 10-52/225.
68. קמיע (שדאי) - לוח דק של מתכת בכתובית עברית. צמוד לבד אדום כהה מקטיפה, 10-52/226.
69. כד של נחושת. גובה - 39,2 ס"מ, קוטר עליוני - 3,1 ס"מ, קוטר של קרקעית 11,9 ס"מ, 10-52/186, רגל גבוהה, בטן גבוהה, עגולה, מעל הכרס מתרוממת השפה. גרונו של כד מתכווץ באמצע, ראשו עגול. קצה אחד של הידית מוצמד לראש הגרון, ושניה מתקרבת לכרס, אבל לא נוגעת לשטחה. על ראש הידית מחובר המכסה החד של הכד. כל הכד מעוטר.
70. כד של נחושת. גובה - 38,3 ס"מ, קוטר עליוני - 3 ס"מ, קוטר של קרקעית 8 ס"מ, 10-52/187, רגל גבוהה, בטן גבוהה, עגולה, מעל הכרס מתרוממת השפה. גרונו של כד מתכווץ באמצע, ראשו עגול. קצה אחד של הידית מוצמד לראש הגרון, ושניה מתקרבת לכרס, אבל לא

36. הסוחר היהודי. נייר, צבע מים, גואש, טוש. 7-98/30, 28X16

בתקופה הפיאודלית המסחר היה עסק עיקרי בשביל היהודים של גורגיה. במחצית השנייה של המאה ה-19 את כל היהודים המשתלבים במסחר היה אפשר לחלק בשלושה מעמדים: סוחרים עשירים, סוחרים בינוניים ורוכלים. רוכלים המכונים כ"כפריים" היו רובם מהם.

37. אישתו של הסוחר העשיר, נייר, קרטון, צבע מים, גואש, טוש. 7-98/27, 24X15

דויד גבסליאני:

38. חופה. בד, שמן. 7-98/128, 70,3X100,5

39. ברית מילה בבית הכנסת. בד, שמן. 7-98/127, 70X100,3

40. ברכת הנרות בחג חנוכה. בד, שמן. 7-98/135, 61,1X47,3

41. אגדה על מקרא לילשי. בד, שמן. 7-98/68, 30X43,3

42. אחרי החרם. בד, שמן. 7-98/139, 50,1X40

43. טיפול ע"י מקרא ברתני. לוח, שמן. 7-98/70, 61,3X40,3

44. אגדה וליל פסח. בד, שמן. 7-98/133, 65,2X50,1

45. דרש. בד, שמן. 7-98/137, 49,8X40,4

46. שוחט. נייר, צבע מים. 7-98/138, 44X65

47. תפילה כנגד בצורת. נייר, צבע מים. 7-98/67, 27,7X41

48. איש יהודי. נייר, צבע מים. 7-98/88, 34X27

49. צביעת ידי הכלה. בד, שמן. 7-98/132, 93,6X124,6

50. רוכל בכפר. בד, שמן. 14-98/2, 70,3X100,3

51. הדיוקן של שלומו קובושווילי. בד, שמן. 52. הכלה. נייר, צבע מים

53. החתן והכלה בבית הכנסת. נייר, צבע מים. 7-98/100, 32,5X25

54. המלכה. נייר, צבע מים. 7-98/97

55. היהודי. נייר, צבע מים. 7-98/71, 35X25,5

56. צייר בלתי ידוע. קבלולי - מחול הכלה. 7-98/103

124. א 1705 - מטפחת מצח, קטיפה שחורה, מרוקמת בחוט משי, 55/3,5 ס"מ.
125. א 1712 - מטפחת מצח, קטיפה חומה, מרוקמת בחוט משי, 55/3,5 ס"מ.
126. א 1713 - מטפחת מצח, קטיפה לבנה, מרוקמת בחוטי צמר גפן ססגוניים, 45/3 ס"מ.
127. א 1697 - מטפחת משי אדומה, עם ציציות, 112/116 ס"מ.
128. א 1748 - התיכת בד פרצה, 84/56 ס"מ.
129. א 1763 - מטפחת משי בצבע אדום כהה, עם פסים לבנים, עם ציציות, 220/90 ס"מ.
130. א 1887 - מטפחת משי בצבע אדום כהה, עם ציציות, 85/85 ס"מ.
131. א 1741 - דוגמא של בד, בצבע אדום, משי, 225/35 ס"מ.
132. א 1696 - מטפחת משי לבנה, עם ציציות, 90/90 ס"מ.
133. א 1752 - מטפחת משי ברקע שחור פרחים ססגוניים, 84/85 ס"מ.
134. א 1749 - מטפחת משי ברקע אדום פרחים ססגוניים, 75/70 ס"מ.
135. א 1747 - מטפחת בשוליים ססגוניים, עם ציציות, 150/150 ס"מ.
136. א 1686/1,2 - נעלי-בית, קטיפה, בצבע אדום כהה, עם עקב, מחודדות, אורך 22,5 ס"מ.
137. א 1757/1,2 - נעלי-בית, קטיפה, בצבע אדום כהה, מרוקם בחוט זהוב, עם סוליה של עור, בטנה אריג צמר, אורך 28 ס"מ.
138. א 1718/1,2 - נעלי בית מרחץ, עם עקב, עשויות כולהן מעץ, עם רצועת עור, אורך 23,5 ס"מ.
139. א 1773/1,2 - נעלי בית מרחץ, עשויות כולהן מעץ, עם חוטי כסף, אורך 23,5 ס"מ.
140. א 1780 - הגורה ממתכת, מקושטת באבני טורקיז, אורך 68 ס"מ.
141. א 1821 - שעון כיס עם לוח עברי, בצד השני דמות של משה.
142. א 1698 - מגנורה עשויה ממתכת, עומדת בשלוש רגליים, ר' 13 ס"מ.
143. א 1793 - קנקן נחושת, מסיבי, ר' 35 ס"מ.
103. 20-08 - וילון משי, בצבע חום, מרובע, באמצע משולש, ענפים יורדים, מרוקם מחוט ומפס זהוב, מובלטים עיטורי צמחים וצורות גאומטריות. בטנה בד דק, אורך 65 ס"מ, רוחב 71,5 ס"מ.
104. א-1869 - חולצה בלי שרוולים, תפורה בחוט זהוב, נסגרה באבקים, בטנה מריפס אדום, אורך 30 ס"מ.
105. א-6004 - כיפה, מסורג מחוט כסף.
3. א-1873 - אהלוחי (מלבוש גאורגי לאומי) של נשים, מבד פרצה ירוק, בצדדים שוליים של כסף, בטנה מבד קלמקארי אורך 62 ס"מ.
106. א-1881 - חולצה (איצ'לוג) - מלבוש גאורגי לאומי של נשים, שרוולים ארוכים, פתוחים על כף יד, מקושטת בחוט כסף, בטנה מבד-כותנה, אורך 61 ס"מ.
107. א-1870 - חולצה (איצ'לוג) - מלבוש גאורגי לאומי של נשים, פרצה אדומה, בלי צווארון, שרוולים ארוכים, פתוחים על כף יד, מעוטר בפסי משי שחור, בטנה כותנה לבנה, אורך 60 ס"מ.
108. א-1878 - חולצה ממשי ירוק, שרוולים רחבים על כף יד. נסגרת ב9 כפתורים, קוצות מקושטות בציציות משי, אורך 55 ס"מ.
7. א-1743 - אהלוחי (מלבוש גאורגי לאומי) שחור-אדום, עם פסים, של משי, עם צווארון גבוה, מקושט בשוליים משי שחור, בטנה צמר גפן לבן, אורך 140 ס"מ.
109. א-1882 - חולצה - שמלת זהב, חזית פתוחה עד הסוף, נסגרה באבקים, שרוולים פתוחים בקצה. בטנה כותנה לבנה, אורך 132 ס"מ.
110. א-1885 - שמלה - מסורג מחוט זהוב, אדומה, חזית פתוחה, נסגרה באבקי משי, בטנה כותנה לבנה, שרוולים פתוחים בקצה, אורך 124 ס"מ.
111. א-1731 - כיס, מסורג, חלק עליון רשת, משי, אורך 34 ס"מ, רוחב 9 ס"מ.
112. א-1728/1,2 - גרביים מסורגים, משי, בעיטורים של צמחים וגאומטריים, חוטים ססגוניים, אורך 45 ס"מ.
113. א-1750 - ציפית משי, ג'יג'ים. בפסים צבעוניים, אורך 100 ס"מ, רוחב 40 ס"מ.
114. א-1751 - ציפית משי, ג'יג'ים. בפסים צבעוניים, אורך 100 ס"מ, רוחב 40 ס"מ.
115. א-1516 - צרור של בד, בטנה כותנה תכלת, 72/72 ס"מ.
116. ש-4673 - צרור של בד, פרצה, עם שוליים, בטנה כותנה לבנה, 90/92 ס"מ.
117. ש-1698 - צרור של בד, משי, מחתיכות משולשות ססגוניות, בטנה כותנה, 85/80 ס"מ.
118. ש-2709 - צרור של בד, משי, מחתיכות משולשות ססגוניות, בטנה ריפס חום, 120/142 ס"מ.
119. א 1700 - מטפחת מצח, קטיפה אדומה, מרוקמת בחוט זהוב, 49/3,5 ס"מ.
120. א 1495 - מטפחת מצח, אטלס תכלת, 36/6,5 ס"מ.
121. א 1701 - מטפחת מצח, קטיפה חומה בהירה, מרוקמת בחוט זהוב, 51/3,5 ס"מ.
122. א 1704 - מטפחת מצח, קטיפה חומה, מרוקמת בחוט זהוב, 46/5 ס"מ.
123. א 1711 - מטפחת מצח, קטיפה חומה, מרוקמת בחוט זהוב, 55/3,5 ס"מ.
87. 31-26/66 - נרתיק למזוזה, אחד בצבע צהוב ואחד בצבע שחור של משי, אורך 22 ס"מ, רוחב 12 ס"מ, שני: אורך 27 ס"מ, רוחב 10 ס"מ.
88. 38-52/10 - מטפחת, בצבע שחור, מסביב מרוקמים שוליים מחוט משי, כל השטח של מטפחת כלו מרוקם מחוט משי ססגוני. אורך 245 ס"מ, רוחב 47 ס"מ.
89. 40-52/10 - מטפחת, של משי, בצבע שחור, בד של מפעל. אורך 20 ס"מ, רוחב 54 ס"מ.
90. 123-53/10 - הגורה, פרצה, בת ענף, על ההגורה מרוקם צמח זהוב עם פרח ועלים. בטנה מבד לבן, בלויה, אורך 76,5 ס"מ, רוחב 16,5 ס"מ.
91. 35-52/10 - מטפחת משי, רקע ירוק, מרוקם באדום ובצהוב, שוליים בלויים, אורך 74 ס"מ, רוחב 67 ס"מ.
92. 36-52/10 - מטפחת משי בצבע אדום, מסורגת כרשת, מרובעת, עם שוליים משלה, בכל ארבעת הצדדים מרוקמים צלבים, במקום אחד נקרע ונתפר. אורך 123 ס"מ, רוחב 120 ס"מ.
93. 66-52/10 - שמלה "ספר תורה" (נועדה לטכס), בצבע אדום כהה, פרצה, תפר ישיר, על ראשה בסיבוב שוליים צהובים, מוצמדת כותפת אחת, בצד אחד מרוקם מגן דויד זהוב. בקצי כוחב ציציות, בטנה לבנה, אורך 57 ס"מ, רוחב 36 ס"מ.
94. 67-52/10 - שמלה "ספר תורה" (נועדה לטכס), בצבע אפור, פרצה, קרועה בצד, בצד אחד מרוקם פס עם מגן דויד זהוב. יש כותפות, בטנה אפורה, אורך 65 ס"מ, רוחב 77 ס"מ.
95. 68-52/10 - שמלה "ספר תורה" (נועדה לטכס), בצבע אפור, פרצה, קרועה בצד, בצד אחד מרוקם פס עם מגן דויד זהוב. יש כותפות, בטנה אפורה, אורך 65 ס"מ, רוחב 77 ס"מ.
96. 74-52/10 - שמלה "ספר תורה" (נועדה לטכס), בצבע כחול, מקטיפה, תפר ישיר, בצד אחד מרוקם כתר, מגן דויד זהוב. בטנה לבנה מצמר גפן, אורך 62,5 ס"מ, רוחב 41,8 ס"מ.
97. 83-52/10 - נרתיק של מסרק, פרצה, בצבע אדום, בשוליים פס תכלת, מרוקם מחוט זהוב, בטנה - משי ורוד.
98. 85-52/10 - נרתיק "סוסיטיס", בד בצבע אדום, מרוקמים פרחים ססגוניים ומגן דויד. מסביב שוליים זהובים, בשלושה קצים תלויים ציציות, הגב מבד ססגוני מצמר גפן, אורך 20 ס"מ, רוחב 28 ס"מ.
99. 108-52/10 - וילון משי, לבן, מרובע, תפר באמצע לאורך, מרוקמים פרחים, קשת, עמודים מחוטים ססגוניים, על הצדדים שוליים עם עיטורים. בטנה פרצה לבנה, תפר באמצע לאורך, בטנה בלויה, אורך 186 ס"מ, רוחב 113 ס"מ.
100. 109-52/10 - וילון (לספר תורה), של ארון, מקטיפה, מרובע, על הקטיפה מרוקמים אריות זהובים, עוף בן שני ראשים, ענף של עץ, בחוט צהוב מרוקם אלף-בית עברי. משלושה צדדים מסביב שוליים מסורגים זהובים, על הראש חמישה טבעות תלחיה. בטנה מבד כפול כחול וירוק, אורך 144, רוחב 124 ס"מ.
101. 112-52/10 - מפית משי, אפורה, מרובעת, מרוקמת בחוטים ורוד ואפור, מסביב שוליים אפורים. אורך 47 ס"מ, רוחב 44,5 ס"מ.
102. 146-52/10 - ציפית, של קטיפה, בצבע כחול, מרובעת, מזוהבת, מסורגת מצורות הפרחים, באמצע מרוקם כוחב. מסביב הציפית שוליים מחוט זהוב, גב הציפית בד כחול. אורך 62 ס"מ, רוחב 44 ס"מ.

ბიბლიოგრაფია / BIBLIOGRAPHY

საქართველოს ებრაელთა ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმი. შრომები. ტ. I, თბ., 1940; ტ. II, თბ., 1941; ტ. III, თბ., 1945.

ი. პაპისმედოვი. თვითნასწავლი მხატვარი შ.კობოშვილი. საქართველოს ებრაელთა ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის შრომები. ტ. II, თბ., 1941, გვ. 82-110.

ი. პაპისმედოვი. ნანახი, მოსმენილი, განცდილი. თელ-ავივი. 1980.

ელ. მამისთვალაშვილი. ქართველ ებრაელთა ისტორია. თბ., 1995.

„ქართლის ცხოვრება“. თბ., 1955, 1979.

ზ. ჭიჭინაძე. ქართველი ებრაელები საქართველოში. ტფ., 1904.

შატერდის კრებული – მოქცევამ ქართლისა. თბ., 1979.

იცხაკ დავიდი. ნაწერები. თელ-ავივი – იერუსალიმი. 1976.

დავით იცხაკ. История евреев на Кавказе. Тель-Авив. 1989.

Еврейская энциклопедия в шестнадцати томах. СПб., 1913.

Ирен Корн. Иудаизм в искусстве. Белфакс. 1997.

Искусство в еврейской традиции. Библиотека-Алия. 1989.

Лау Исраэль-Меир. Практика иудаизма. Масада. 1991.

In the Land of the Golden Fleece. The Jews of Georgia – History and Culture. Editors: Rachel Arbel, Lily Magal (Magalashvili). Tel-Aviv. 1992.

Beyond the Golden Fleece. A cultural history of the Jews of Georgia. Bethesda. 2004.

Рот Сесиль. История евреев. Иерусалим. 1976.

Харрис Дэвид. Евреи и мир. Нью-Йорк. 1989.

ციცუაშვილი ლ. იუდაიზმ ვ თვრჩესტვე ხუდოჟნიკა-სამოუჩი შ.კობოშვილი. ჯ. „კავკაზოვედენიე“. №8, 2005, ს.144-149.

ციცუაშვილი ლ. სვადენი ციკლ ვ თვრჩესტვე ხუდოჟნიკა-სამოუჩი შ.კობოშვილი. ჯ. „კავკაზოვედენიე“. №10, 2006, ს 281-290.

ლელა წინუაშვილი, შალომ კობოშვილი (1876-1941), დაბადებიდან 130 წლისთავის აღსანიშნავად, თბ., 2006

შ. ბოსტანაშვილი. ებრაული სალოცავებისა და სასაფლაოების არქიტექტურა საქართველოში. ჟ. „ხელოვნება“. №1-2. 1992, გვ. 53-74.

მადლობას ვუხდით დახმარებისა და ფინანსური მხარდაჭერისათვის

ისრაელის საელჩოს საქართველოში და მის საგანგებო და სრულფუნქციონარ ელჩს, მის აღმატებულებას, **ბატონ შაბთაი ცურს**

ისრაელის სააგენტო **სოხნუტსა** და მისი წარმომადგენლობის ხელმძღვანელს ამიერკავკასიის ქვეყნებში **ბატონ გრეგორი ბროდსკის**

საქართველო-ისრაელის ბიზნეს პალატასა და მის პრეზიდენტს **ბატონ იციკ მოშეს**

ბიზნეს პალატასთან არსებულ **city M** ჯგუფს

ისრაელის საელჩოსთან არსებულ კულტურის ცენტრსა და საელჩოს პირველ მდივანს, **ბატონ მიხეილ ბარკანს**

Special thanks for helping and for the financial support to the **Embassy of Israel** and personally the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the State of Israel in Georgia, to excellency **Mr. Shabtai Tsur**

Jewish Agency Sokhnut and in private the head of its Representative office in the Southern Caucasus **Mr. Gregory Brodsky**

Israel-Georgia Chamber of Business and personally its president **Mr. Itsik Moshe** and **cityM** group existed at the Chamber of Business

Israeli Embassy cultural Centre and personally the First Secretary of the Embassy **Mr. Mikhael Barkan**

תודה מיוחדת לנוחני החסות על שיתוף פעולה והעזרה:
לשגרירות ישראל בגאורגיה ולכבוד השגריר **מר שבתאי צור**,
להסוכנות היהודית לארץ ישראל ולראש הנציגות בדרום קווקז **מר גרגורי ברודסקי**,
לביזנס – פלאטה ישראל – גאורגיה ולהנשיא **מר איציק משה**,
לקבוצה סיטי – מ בביזנס – פלאטה,
למרכז התרבות הישראלית בשגרירות ישראל ולמזכיר הראשון של
השגרירות **מר מיכאל ברקן**

ყველა უფლება დაცულია
© 2008. საქართველოს ეროვნული მუზეუმი
თბილისი, 0105, ფურცელაძის ქ. 3

All rights reserved
© 2008. Georgian National Museum
3, Purtseladze Str., Tbilisi 0105, Georgia

info@museum.ge www.museum.ge

כל הזכויות שמורות
© 2008. המוזיאון הלאומי של ג'ורג'יה.
המוזיאון הלאומי של ג'ורג'יה
0105, פורצלדזה 3, תל 99-80-22, פקס: 98-21-33